

**T.G.
MASARYK**

A ČEJKOVICĚ

T.G.
MASARYK
A ČEJKOVICE

ČTENÍ O TGM

„Nikdy se na nic neptal; nikomu neukládal, co má dělat. Od nikoho nežádal: udělejte to a to; a přitom přetékal úkoly, které by rád viděl splněny. To bylo co chvíli, ať mluvil s kýmkoliv, že naznačoval : ta a ta práce by se měla udělat, bylo by jí zapotřebí. Stále hledal spolupracovníky, kteří by se k takovým úkolům přihlásili dobrovolně; nepřikazoval práci, nýbrž čekal, že se jí člověk chopí sám. Byl to vůdce, který vedl lidi vlákny nejhedvábnějšími: žádným poroučením, nýbrž diskrétním očekáváním, že vy - druzí - ukážete sami, co umíte. I v té diskrétnosti bylo velmi mnoho /a právě toho nejjemnějšího/ z toho, čemu se říká demokracie.“

/Čtení o TGM - Karel Čapek/

ÚVODEM

Čejkovičtí občané nikdy nezapomněli na osobu pana presidenta Tomáše G. Masaryka, jehož mládí je úzce spojeno s naší obcí. Proto přivítali s nadšením dobu, která dovolila, aby se opět do obce vrátila socha T.G. Masaryka a aby byl opraven domek, v němž kdysi Masarykovi bydleli.

Nejen postavením sochy a zřízením expozice v rekonstruovaném domku, ale také vydáním této brožury chceme přispět k tomu, aby si generace starších připomenula události jim známé, a především proto, aby se generace střední a mladší dověděla o životě nejslavnějšího občana naší obce a jeho spojitostech s ní. Věříme, že tato publikace přispěje jak k oživení vzpomínek, tak ke znovuobjevení dějinných souvislostí a poznání mnoha zajímavých a mnohdy dosud neznámých událostí spojených s naší obcí.

/Marie Ritterová -1990/

ČEJKOVICE ZA MLÁDÍ MASARYKOVA

Čejkovské domy a chalupy, většinou z nepálených cihel a pod došky, měly téměř jednotný ráz. Z ulice se vcházelo do síně, kde bývalo otevřené ohniště s pecí, jež vyhřívala současně „hrubou jizbu“, obyčejně s dvěma okny do ulice, i malou jizbu s oknem do dvora. Z druhé strany síně býval výměnek a komora. Před domy od nepaměti bývaly zahrádky s kvítím, oplocené „štachýty“, plochými kůly, nahoře seříznutými a opletenými proutím. Dvůr uzavírají chlévy a stodola za humny, kde se bílivalo konopné domácí plátno na letní oděv celé rodiny.

Pýchou hospodáře býval sklep. Narozdíl od jiných slováckých vinorodých obcí nejsou sklepy ve vinicích, nýbrž u domů. Odedávna bývaly místem besedování hospodářů ve chvílích odpočinku. Proto se málokdy dařilo v Čejkovicích hospodám.

Nevelká okna příbytků bývala plná tradičních muškátů a fuksií, nahrazujících někdy záclonky. Na podzim dostaly chalupy zářivé věnce kukuřičných klasů, sušících se kolem budov na bidlech, římsách i po stromech. Ale nejen „turkyň“, také

pozdní hrozny uchovávali hospodáři povázané na bidlech u střechy.

Kromě pěšin a cest po hrázcích rybníků spojovala Čejkovice s ostatním světem jen silnice vedoucí z Čejče.

A tak – stranou měst a čilejší komunikace – žilo si zemědělské městečko Čejkovice podle starých zvyklostí a přírodního řádu i v době, kdy se do přízemního domku v zámeckém dvoře v roce 1856 přistěhovala rodina panského kočího Josefa Masaryka. V této době dalekosáhlých hospodářských a sociálních změn, kdy se poddaný „člověk“ konečně stává člověkem, tj. svobodným a na bývalé vrchnosti nezávislým občanem, rostl, hrál si a mnohemu ze života čejkovského venkova se učil Tomáš Masaryk. Rostl se dvěma mladšími bratry v přízemním domku v prostranství panského dvora. Domov jeho dětství měl být o kuchyni, světnici a komoře. Ale domovem bylo vlastně celé venkovské městečko, od starého zámku s velkou zahradou, kde býval synovi vrchnostenského správce druhem v učení i hrách, až po přikrčené chaloupky v zahrádkách jako dlaň a nízké „búdy“ v rozlehlých vinohradech.

PAMÁTNÝ 7. BŘEZEN 1850

V té době sloužil na císařských statcích u koní asi 25-letý chasník Josef Maszarik z Kopčan. V těch dobách se tolik nedbalo správnosti pravopisné, proto se Masarykové podpisovali různě. Slovenské „masar“ znamená české „řezník“. Masaryk je zdrobnělé Řezníček. V době, kdy J. Maszarik dostal službu v hodonínském dvoře, sloužila v Hodoníně v jedné panské rodině za kuchařku Terezie Kropaczková z Hustopeč. Osud tomu chtěl, že se oba poznali a uzavřeli manželství. Sňatek se konal 15. srpna 1849, nastěhovali se do domku č. 121 ve Školní ulici v Hodoníně. A tu se jim 7. března 1850 narodil syn, jemuž při křtu 8. března dali jméno Tomáš. Bývalo

zvykem dávat dětem při křtu jméno svatého, připadající na den narození. Tak obdrželo dítě manželů Masarykových jméno svatého Tomáše Akvinského, velkého teologa a filosofa.

Sotva byly Tomášovi dva roky, stěhovali se Masarykovi do Mutěnic, kde pobýli krátkou dobu a vrátili se zpět do Hodonína. Do školy začal Tomáš chodit v Hodoníně, když mu ještě nebylo šest let. Sotva však začal, byl z učení vytržen, neboť jeho otec se musel, na příkaz vrchnosti, stěhovat do Čejkovic. Po dvou letech se Masarykovi přestěhovali na rok do Čejče a pak znovu do Čejkovic, kde zůstali do roku 1862.

MŮJ VLASTNÍ DĚTSKÝ DOMOV - TO BYLY ČEJKOVICE

Čejkovice se staly pro Tomáše Garrigua Masaryka téměř synonymem pro dětství. Právem, protože zde prožil nejhezčí a zároveň největší část svého dětství. V té době měl již Tomáš dva bratry, Martina a Ludvíka, v Čejkovicích přibyla ještě sestřička, která však zemřela v útlém mládí.

Život v Čejkovicích byl zpestřován výročními trhy a zvláštními trhy na vlnu, neboť Čejkovice, Čejč a jiné okolní osady byly pověstné chovem ovcí. Také presúzy /sklepy vinné s lisovnými/ přispívaly k mnohému veselí. Byly tu ovšem i zvyky a obyčeje, bez nichž nebyl tehdy život myslitelný a jež vytvořily náplň celého roku. V prosinci Mikuláš s čertem byli předmětem tak mnohé dětské touhy. O Vánocích vábil betlém svou tajemností děti i staré. Pak chodili tři králové, o masopustě bavily lid maškary a dlouhé zimní večery byly vyplněny dráním peří, při němž mnohá strašidelná povídačka vyděsila staré i mladé. A když přišlo jaro, chodilo se koledovat, přišel „mrskut“, začaly hry dětské a tak to šlo dále až do podzimu, kdy zase děti dělaly ohníčky, „pomáhaly“ při vinobraní, vaření povidel atd.

To bylo tehdy prostředí, v němž prožil Tomáš nejkrásnější léta svého dětství do svého jedenáctého roku a jež prožíval jako bystrý a cílý slovácký hoch všemi smysly. V Čejkovicích nebylo snad koutu ať na zámku, ať v kostele, ať v humnech, jež by ve své dětské zvědavosti nebyl proslídil. Nejvíce jej ovšem přitahoval svou tajemností zámek, v němž jistě znal každý kout od střechy dolů až po hrůzostrašné sklepy, kde odpočívali nebožtíci bývalých pánů, jezuitů, o nichž se ještě vypravovaly strašidelné historie. V nejednom stavení zachovala se nějaká knížka po nich z bohaté zámecké knihovny a nejedna z nich upoutala Tomášovu dětskou fantazii, když se někde v zátiší nad ní skláněl a hlтал její obsah, i když mu nerozuměl.

Čejkovice byly Tomášův svět, svět slováckého dítěte, jež v houfu ostatních dětí soupeřilo o prvenství v odvaze a bujnosti. Co vše jako slovácký hoch dovedl: hvízdal na prsty, na pysky, mezi zuby a na pěstě; potom na dvojí způsob luskat prsty, zápasit, stát na hlavě, chodit po rukou, dobře utíkat /to hlavně/ a mnoho jiných věcí, bez jejichž znalosti pravý slovácký hoch nebyl myslitelný. Třeba také vě „glckání“, při němž hoši skákali na jedné noze majíce ruce křížem založené a ramenem vráželi do sebe, kdo koho srazí na obě nohy. To byly přece

pravé turnaje. „Trefovalo“ se kamenem, střílelo z luku i z praku, jezdilo na koni, práskalo bičem, vylézalo na stromy, chodilo po chůdách, plavalo o závod, v zimě klouzalo a kulovalo atd. Pouhou kudlou dělaly se písňaly, palestry, velikonoční klapacky, šavle a jiné znamenité věci, s nimiž pak hoši dovedli výborně zacházet.

Při všem projevoval se Tomáš jako pravý Slovák: byl odvážný, nebojácny, ano, i prudký, takže svým kamarádům imponoval a je ovládal.

Do školy v Čejkovicích začal malý Tomáš chodit v roce 1856. Budova školy byla postavena v době panování Marie Terezie v roce 1792. Její vyučovací prostory byly rozděleny na dvě části – říkalo se tomu malá a hrubá strana. Vyučování bylo v době po ranní mši od 7 do 11 hodin a odpolední od jedné hodiny do půl páté. Volný den byl ve čtvrtek. Prázdniny trvaly šest týdnů. Žáci se učili číst, psát latinkou i kurentem, dále se učili počítat a náboženství. Jako učebnice jim sloužily slabikář, malá a hrubá čítanka, malý a velký katechismus a evangelium. Z přírodopisu měli několik primitivních obrázků na stěnách. Děti bylo mnoho a často bylo třeba vynucovat kázeň i metlou. V tom ohledu zejména učitel Štancl se s kluky nikterak nemazlil. Sám pan prezident vzpomíná na postavení tehdejších učitelů: „Vesnický učitel za mých mladých let byl chudák. Platu mnoho neměl, tož si vydělával všelijakým písařením a kostelní službou, zpíval na pohřbech a chodil koledou. Po vinobraní jsme my, kluci, chodili od jednoho vinného presu k druhému a sbírali pro učitele do soudku víno, kolik mu který sedlák odlil. Ten soudek pak měl po celou zimu ve škole za kamny, protože sklepa neměl, a tam ten burčák kvasil. Taková žebrota to byla; to víte, sedlák, zvláště když to byl radní nebo starosta, nejednal s učitelem jinak než jako s nuzákem.“

Masarykovi navenek vystupovali jako „panská“ rodina, šatili se také po panskou. Tomáš nenosil lidový kroj, ale panský, nejčastěji ušitý z odložených šatů otcových. Při přešívání bývalo použito i kovových knoflíků z otcova úředního kabátu. Na tomto šatě prý si Tomáš nemálo zakládal. Když mu babička z Kopčan přivezla dárkem „třaslavice“, oblékal je jen na noc. Chodil ostříhán a tím se nápadně lišil od ostatních čejkovských hochů, kteří nosili dlouhé vlasy až do dob vojančiny. Teprve kdo byl odveden, musil si vlasy ostříhat. Protože se Masarykovi nosili

po pansku, měl Tomáš poměrně snadný přístup do panských rodin i do zámku.

Snaha vynikat nad okolí se u Tomáše projevovala i ve škole. Učil se snadno a rychle a stát se nejlepším žákem třídy mu nečinilo žádné potíže. A protože vzdělání poskytované venkovskou triviální školou jej brzy nemohlo uspokojit, začal záhy hledat další zdroje. Velice mu v tom pomohlo přátelství se synem purkrabího čejkovického zámku Františkem Šustrem. Tento panský synáček nechodil do obyčejné venkovské školy, nýbrž měl soukromého učitele. A purkrabí, když viděl, jak je Masaryk nadaný a jaký dobrý vliv má na jeho syna, dovolil, aby se oba chlapci učili spolu, aby byl Tomáš přítomen i soukromým hodinám. To Masarykovi pomohlo zejména zdokonalit se v němčině, již znal sice částečně od matky a z hodonínské školy, nicméně aktivně ji provozovat neměl mnoho příležitostí.

ROK 1858 – ČEJČ

T.G. Masaryk vzpomíná: „Na Čejči mě dal otec na učení k panskému kováři, našemu sousedu. Což o to, kovářství se mně líbilo: To je práce, na kterou je potřeba síly a rychlosti a při které se nenadělá mnoho řečí: železo nesmí vychladnout. Ale práce je to pěkná, kovář u ohně a u kovadliny je pánem tvrdé hmoty. Ještě jako gymnazista jsem na cestě z Brna překvapil kováře ve vsi, že jsem dovedl ukout hřebík na jedno zahřátí želízka. Tož to nevím, mám-li tyto prsty na pravé ruce tak nakřivo od práce s kladivem. Ještě roku 1887, když jsem byl v Jasně Poljaně, zadíval se Tolstoj na mé ruce a optal se mě, byl-li jsem dělníkem. Snad bych byl u toho kovářství zůstal, ale do toho mně přišla taková náhoda. Jednou jsem tam na Čejči nesl vodu v putýnkách ze studny do kovářny, když šel cestou jeden pán a tak se na mě pozorně zadíval. Já ho poznal, byl to profesor /de facto učitel/ Ludwig, který mě učil v Hustopečích na klavír, ale ani jsem se k němu nehlásil; zastyděl jsem se, že jsem tak ukoptěný, a na něm jsem viděl, že ze mne nečekal kovářského učně. Když jsem přišel domů, povídá maminka: „Byl tu profesor Ludwig a vzkazuje ti, abys šel k jeho otci, rectorovi, do Čejkovic za učitelského praktikanta. Tož tak se to rozhodlo. Mně bylo 14 let, do preparandy jsem mohl jít teprve za dvě léta, proto jsem měl zatím pomáhat ve škole, to se rozumí bez platu, jenom mě rector za to učil hrát na piano.“

Tak zahájil svoji učitelskou činnost v bývalé kolárně starého zámku v Čejkovicích v roce 1864-65 jako

O náboženskou výchovu v rodině pečovala matka. Stejně osobnost kněze Františka Satory a zejména jeho ohnivá kázání strhovala Tomáše k náboženské horlivosti. Rád zpíval na „kruchtě“ nebo ministroval kaplanu Satorovi, jehož měl rád a často jej i na faře navštěvoval. Kaplan Satora rozpoznal záhy v Masarykovi výrazný talent a rozhodl se jej cílevědomě rozvíjet. Kněz půjčoval Masarykovi první knížky, především Niezitzovy povídky a knížky z edice Děťství maličkých. Byla to literatura nikterak hodnotná, pobožné moralizování v nich vysoce převyšovalo jejich uměleckou úroveň, nicméně jejich prostřednictvím poznával Masaryk /byť značně zkreseně/ život lidí a svět mimo Čejkovice a Čejč. Tomáš velice rád kreslil a maloval, navíc se učil od čejkovického učitele hrát na housle, zpíval a ministroval v kostele.

mladičká pomocník Tomáš Masaryk. Tehdy se totiž zrovna stavěla na místě zbořené staré čejkovské školy nová budova o třech třídách, jež byla slavně vysvěcena 25.října 1865. Slavnostního zahájení vyučování v nové čejkovské škole se Tomáš Masaryk už nezúčastnil. Neboť zatím, co se nenáhlým tempem zemědělského venkova rozvíjel kulturní a hospodářský život starého městečka, odváděli nejkrásnějšího syna Slovácka cíle stále větší a větší do dále širého světa, odkud se už nikdy natrvalo do Čejkovic nevrátil jinak než vzpomínkami.

Z původního záměru studovat učitelství sešlo, když byl v roce 1865 T. Masaryk přijat do druhé třídy německého gymnázia v Brně, zde si přivydělával kondicemi. Kromě toho, že dosahoval výborných studijních výsledků, platil za vůdce českých studentů. Teprve v Brně pochopil své češství. Do septimy akademického gymnázia nastoupil ve Vídni. Zde jej poprvé napadlo být diplomatem. Po maturitě r. 1872 se dal T. Masaryk zapsat na vídeňskou univerzitu, kde se nejvíce věnoval studiu filosofie. Roku 1876 obhájil doktorát prací „Jaká je podstata duše Platóna.“ Následuje roční studijní pobyt v Lipsku, kde prohlubuje své znalosti filosofie a teologie. Připravuje se na habilitaci na docenta, poznává zde svou budoucí ženu Američanku Charlottu Garrigue. V roce 1878 navštívil poprvé Ameriku, kde se oženil. Roku 1882 přijal T.G.Masaryk nabídku na působení na univerzitě v Praze. Roku 1897 se stává řádným profesorem na

Škola v roce 1865

pražské univerzitě. V listopadu 1918 byl T.G.M. poprvé zvolen prezidentem Československé republiky. Podruhé byl zvolen prezidentem v roce 1920, potřetí

v roce 1927 a počtvrté v roce 1934. Čejkovice, místo svého dětství, navštívil T.G. Masaryk v roce 1924 jako prezident ČSR.

VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA

Z kroniky obce:

Pan prezident u nás – 19/VI 1924

„Nejdůležitější a nejslavnější událostí pro Čejkovice byla návštěva prezidenta republiky T.G. Masaryka. Pan prezident navštívil místa, kde strávil část svého mládí, uviděl se po dlouhých letech s bývalými druhy z mládí a uviděl obec, ve které působil také jako učitel. Koncem května 1924 přišla zpráva, že přijede pan prezident. Hned započaly přípravy k uvítání. Obecní zastupitelstvo pověřilo slavnostní výbor, sestávající ze zástupců všech spolků a politických stran, aby vykonal přípravy k slavnostnímu uvítání. V den příjezdu pana prezidenta, 19.června, byla celá obec v slavnostním hávu. Na kraji Čejkovic

směrem k Čejči postaveny dva stožáry ozdobené věnci a prapory. U radnice postavena ozdobená slavo-brána s nápisy „Buď vítán, slavný krajan!“ „Zdráv buď mnohá léta!“ Místo přivítání bylo u školy. Tam byla tribuna. Byla to vyvýšenina z hlíny v podobě komolého jehlanu. Na vrchu věncil ji březový plůtek, zkrášlený květinami a vlajkami. Strany tohoto jehlanu byly uhlazeny, vysypány pískem a v písku z drobných uhlíků sestaven nápis: „Buď vítán k nám, náš osvoboditeli!“ Ze střež domů vlály prapory v barvách státních a slovanských. K uvítání sešlo se mnoho lidí a školní mládeže z okolních obcí. Kolem tribuny se shromáždila obecní zastupitelstva, zástupcové učitelstva, duchovenstva, spolků, spolužáci a žáci p.

Čejkovičtí očekávají příjezd T. G. M - 19.6.1924

Starosta T. Opluštil vítá T.G. Masaryka

prezidenta a velké množství lidí. Zvláště zámecké návrší černalo se množstvím lidu, mezi nímž se pestřily národní kroje. Ze spolků se zúčastnily korporativně přivítání tyto: Legionáři, hasiči, Sdružení venkovské omladiny, Sokoli, Orli, Řemeslnicko-živnostenská beseda /s praporem/.

Pan prezident s dcerou Alicí a s družinou přijel kolem 16:45 hod. Před obcí ho očekávalo velké banderium, které ho doprovázelo špalírem školních dětí a obyvatelstva ke škole. Ozvaly se rány z mozdířů a hudba před tribunou spustila veselý pochod. Pan prezident vystoupil na tribunu a hudba zahrála státní hymny. K prezidentovi přistoupila Marie Pazderková a Karel Opluštil a po slovanském způsobu ho přivítali chlebem a solí. Potom ho přivítal starosta obce Tomáš Opluštil, za spolužáky prezidentovy Tomáš Hycl a za školáky žák Cyril Otáhal.

Pan prezident odpověděl: „Pane starosto! Vaše jméno mi připomíná vašeho jmenovce, v mé době jednoho z čelních občanů a vůdců Čejkovic. K Čejkovicím poutají mě nejhodnější vzpomínky z dětství. Zde jsem pak počal učitelovat. Byl jsem tenkrát na zámku. Při učitelování vznikla touha po znalosti latiny, a tak jsem se pak dostal na gymnázium. Zde jsem našel zbytky jezuitské knihovny a pohroužil se čtením do záhad náboženských a filosofických. Zde jsem celým svým mladým srdcem se oddal vlivu tehdejšího kaplana P. Satory, avšak nebudu tyto své vzpomínky rozebírat. Těším se srdečně, že jsem s vámi. Přeju vám a vaší obci zdar a bude mi radostí, budu-li vám moci podle sil něčím pomoci.“ Školačka Konečná podala mu kytici a Ludmila Opluštilová podala dr. Alici krásnou výšivku. Aninka Pecková přinesla p. prezidentovi ozdobný soudeček vína se slovy, že ve víně je pravda a síla. Pan prezident se otázal, kterak se z toho pije. Žačka hbitě odpověděla: „To se natočí.“ K prezidentovi přistupují tři hasiči a podávají mu diplom, kterým byl jmenován zakládajícím členem místního sboru hasičů. Prezident všem srdečně poděkoval a sestoupil z tribuny. Obešel nejdříve obecní zastupitelstva Čejkovic, Starého a Nového Poddvorova, Bílovic a Žižkova, každému podáváje ruku. Potom obešel zástupce učitelstva, duchovenstva a místních spolků. Pak šel mezi své spolužáky a žáky. Bylo jich 59. S nimi vzpomínal na různé příhody z mládí. Mnoho vzpomínal se stařečkem Oborným, Konečným, spolužačkou Zdekauerovou a jinými.

Ze středu spolužáků odešel do domku, kde přebýval se svými rodiči. Navštívil také v zámku místnost, kde bývala třída, ve které učil. Potom se odebral na školní hřiště, kde byla přichystána svačina pro jeho přátele a spolužáky.

Prezident usedl s nimi k jednomu stolu a živě se s nimi bavil. U ostatních stolů se usadila jeho družina a ostatní. Zatím chasa s hudbou odebrala se na prostranství vedle školy, kde vypínala se vysoká mája, a dala se do tance. Na místě veselí shromáždili se mladí i staří. Slunce klonilo se k západu, když nastalo loučení. Ozvaly se rány z mozdířů a banderium vyprovodilo pana prezidenta daleko za Čejkovice. Pan prezident odejel se svou družinou do Židlochovic.

Spolužáci T.G. Masaryka

ROK 1928 - I. POMNÍK T.G.M.

V roce 1926 byl založen Spolek pro postavení pomníku pana prezidenta Tomáše G. Masaryka.

Z kroniky obce: „Dnešním dnem 25.březnem zahajuje svoji činnost nový spolek „Spolek pro postavení pomníku pana prezidenta T.G.Masaryka v Čejkovicích.“ Myšlenka postavit pomník p.prezidentovi v Čejkovicích vyšla ven při upravování tribuny u školy /na ní byl p.prezident uvítán při své návštěvě v r.1924/. Byli to členové jednoty československé obce legionářské, kterým byla přidělena práce „slavnostním výbořem“ upravit vhodně tribunu. Tato byla postavena proti škole obecné, na vyvýšeném místě, k tomu účelu dostatečně zvýšeném. Bratři legionáři s radostí práce té se chopili. Při upravování tribuny ve svých řečech vzpomínali na svého „tatíčka“, jak s nimi na Rusi žil.

Proto nedivme se, že v takové vzpomínkové řeči přišla na svět myšlenka postavit na tom místě pomník panu prezidentovi. Myšlenka tato byla přenesena do rozhovorů při pozdějších schůzích legionářských a čím dále, tím více se vytvářela. Mezitím také odjinud podobná myšlenka se vynořila. Bylo to po slavnosti příjezdu p. prezidenta, kdy bylo rokováno, na jaký účel se má věnovat obnos 505,50 Kč, jež zůstal z prodeje plaket při slavnosti. Náčelník hasičského sboru Petr Gertner č.366 dal návrh, aby částka tato byla použita ku zřízení trvalé památky p. prezidenta. Návrh tento našel porozumění a obnos k tomu účelu uložen.

V jednotě legionářské stále víc a více se zabývali myšlenkou, jak postavit onen pomník. Provedli mezi sebou sbírku a podali žádost obecnímu představen-

stvu o místo na pomník. Obecní představenstvo ve své schůzi ze dne 14.září 1924 žádost tu vyslyšelo a darovalo plochu na postavení pomníku jsoucí tribuny. Tím činem myšlenka dostala se do veřejnosti a jednota legionářů neustávala ji všude šířiti. Podala žádost o povolení sbírky u okresní politické správy. Tato žádosti vyhověla a povolila sbírku na den 7.prosince 1924. Z té příčiny jednota legionářská pozvala dne 29.listopadu do hasičské sborovny některé občany. Na této schůzi se usnesli pozvati k účasti na sbírce všechny místní spolky, zvolili ze svého středu přípravný výbor pro postavení pomníku. Předsedou přípravného výboru zvolen Vincenc Opluštíl, rolník a poštmistr ve výslužbě čís. 181, a místopředsedou Isidor Konečný, výměnkář čís. 175, jednatelem Antonín Blanář, malorolník čís. 464, a pokladníkem Jan Martinec, rolník čís.136. Předseda přípravného výboru sepsal ku sbírce následující provolání: „Občané čejkovští! Zdejší obec blahosklonně věnovala plochu, na níž stojí uvítací tribuna našeho milého p.prezidenta Dr.T.G.Masaryka, na postavení pomníku na věčnou památku první prezidentovy návštěvy v naší milé obci. Myšlenka tato je šlechtná a velkolepá, poskytující příležitost k tomu nejupřímnějšímu projevu citů k muži věhlasnému a v celém vzdělaném světě doby naší nejváženějšímu a pro nás čejkovské občany nejvýznamnějšímu, že muž tento mezi námi vyrůstal a v jeho čiperném mládí dán mu byl u nás vlivem tehdejšího kněze pátera Františka Satory základ toho, že dosáhl nynějšího světového významu a právě na tuto část života svého mezi námi velmi rád vzpomíná, což slavnostně p.prezident při návštěvě v naší obci o letošním Božím Těle veřejně dosvědčil.

V životě lidském je přísloví: „Pověz mi, s kým obcuješ, a já ti řeknu, jaký jsi.“ Neměně i tu je pro nás platným, že jak si předáky své vážíme a uctíváme, že tak i o nás nejen okolí, ale celá naše širá vlast souditi bude, což tím více na váhu padá, že náš milý p.prezident tak rád naší obce vzpomíná a jest našim velkým spoluobčanem. Tak tedy prokážeme, že jsme si vědomi, že si vážíme, že šlechtně uctíváme jeho světoedjné a v naší vlasti nedozírné záslužné činy!

Jest zde, jak v předu uvedeno, šlechtná myšlenka postavit muži tomuto důstojný pomník, který by navštěvoval o naší duševní vyspělosti. Na postaveném pomníku tom bude současně deska našich drahých sourodáků v hrozném světové válce padlých, abychom neustále vděčně je na paměti měli, že oni procedili svou krev, že oni ztratili své životy, aby takto položili základ vybudování naší milé vlasti a tím též dáme souhlas světovým dějinám, když již za starověku pozůstali uctivě si vážili těch, kdo za vlast zemřeli, což posud v dějinách balkánských národů, bojujících též

tehdy za svou svobodu, se stále nadšeně vzpomíná. Tak dosvědčuje významně význačný nápis na skalách Thermopylských, kde celá obranná posádka padla, těmito slovy. „Poutníče, zvěstuj Lakedaimonským, že my tu mrtvi ležíme, jak zákony kázaly nám.“ I na tomto pomníku budou nám takto zvěčnělá drahá jména též takovým připomenutím, že oni obětí životů svých dali základ k naší svobodě a jejich oběť k cíli povznesl právě tento velký muž, jemuž pomník věnovati chceme, to jest náš milý p.prezident.

Úmysl tento jest krásný, ku uskutečnění jeho však jest potřeba peněz, které nelze jinak obstarati, leč sbírkou milodarů. I bude v nejbližších dnech konati se sbírka po domech na pomník ten a uctivě se prosí všichni zdejší občané, aby každý dle své možnosti nějakou peněžní částku na krásný účel tento laskavě přispěl a bude ctěn vdovin haléf s vděkem vážen a jemu věčná památka věnována.

Výnos sbírky v částce 2402,70 Kč byl ohlášeno „v hromadě“ 8.prosince s upřímným poděkováním a obnos přípravný výbor uložil stejnoměrně v místních záložnách. Dne 25.března 1926 konala se v hostinci Ferdinanda Heinca ustanovující schůze spolku pro postavení pomníku pana prezidenta T.G.Masaryka.

V roce 1928 uskutečněn cíl spolku, proto činnost od začátku byla přímo horečná. Pevně bylo rozhodnuto, aby v tomto roce postaven byl tak všemi očekávaný pomník p.prezidentovi. V této době o finanční starosti staral se předseda i o pomník v užším slova smyslu. Osobní i písemné nabídky přicházely hned po založení spolku, ale nebrán na ně zřetel, jež to stavba byla vázána stanovami /50tis.Kč!/ Avšak nyní pomýšleno již vážněji na věc. Mezi mnohými těmi byl i profesor V.H.Mach, akademický sochař z Brna, který svým návrhem se zamlouval. První nabídku učinil na 75 000 Kč, ale nebyla přijata. Pak vypracoval druhý plán a učinil 1.srpna nabídku na 55 000 Kč, což podrobně rozděláno : bronzová socha - 35 000 Kč, architektonická část 5 000 Kč, bronzové desky padlým - 5 000 Kč a věnovací deska mramorová - 600 Kč.

V době, kdy jednalo se o nabídkách na pomník, syn předsedy spolku Metoděj Opluštíl, úředník čs. paroplavební společnosti labské, při své návštěvě upozornil tohoto na ministerstvo národní obrany, které na podobné věci bronz daruje. Předseda podal na zmíněné ministerstvo žádost, ale došla nevyřízena, jež to toho času nemělo v Praze žádný bronz k dispozici. Proto žádost o bronz vzal si na starost jeho syn Metoděj a podal znovu žádost na ono ministerstvo a byla tato žádost za pomoci svých přátel z „Československé Obce Sokolské“ kladně vyřízena a ministerstvo národní obrany poukázalo 11q bronzu ze skladu v Plzni s 50%

slevou za obnos 7 931,50 Kč. Bronz postoupen byl firmě František Anýž /závody pro uměleckoprůmyslové práce kovové/ v Praze VII, která sochu na pomník lila. Bronz byl poukázán s podmínkou, že jej bude skutečně na pomník použito. Výše uvedená nabídka prof. arch. Macha byla jemu samému zadána k úplnému provedení. Bronzová socha prezidenta v nadživotní velikosti je druhým odlitekem dle jeho modelu. První odlitek stojí ve spořitelně v Královém Poli.

Velmi památný den pro městečko Čejkovice byl 21.říjen 1928, kdy se konala slavnost odhalení pomníku. Většina domů byla ozdobena prapory a občanstvo bylo vskutku ve sváteční náladě. Slavnost začala v jednu hodinu odpoledne; do té doby bylo i po odpoledních službách božích. Průvod se seřadil v Krátinách. Dostavilo se tam místní i přespolní občanstvo a spolky v následujícím pořadí: banderium, školní děti s učitelstvem, chlapci a děvčata v krojích, hudba, spolkový výbor, význační hosté, zástupci úřadů, spolužáci p.prezidenta, krojované spolky a ostatní obecnost. Průvod přišel k pomníku před školou, kde slavnost zahájil předseda spolku Vincenc Opluštíl. V krátkosti se zmínil o dějinách spolku a přečetl pozdravné připsy a navrhl zaslání telegramu p.prezidentovi na Pražský hrad, což se i stalo.

Druhým řečníkem byl starosta obce Tomáš Martinec, který krátkou, ale pěknou řečí promluvil za obec. Za obecnou školu promluvil řídicí učitel Alois Pokluda a za žáky Jarmila Demelová. Okresní hejtman, rada dr. E.Kadlec, mluvil pěknou řeč o významu pomníku

První pomník T.G.M. - rok 1928

o toho, jehož pomník představuje. Za hudby národních hymen stáhl orgánovou roušku ze sochy a tímto pomník odhalil; starostovi obce pomník odevzdal do ochrany. Slavnostní řečník E. Havelka, okresní školní inspektor, v krásné a vzletné řeči vzpoměl života p.prezidenta, všech jeho prací, námah a utrpení. Přítomnými byl odměněn dlouhotrvajícím potleskem. Předseda pomníku slavnost zakončil a hudba zahrála zamilovanou prezidentovu písničku „Teče voda, teče“. Nato ještě zahrálo několik slavnostních čísel a přítomní odebrali se na nedaleké místo, kde p.prezident v r.1924 slavil s námi hody, a oddali se veselí a tanci. U pomníku drželi „čestnou stráž“ čtyři legionáři, a to dva ruští, jeden francouzský a jeden italský, každý v jednom rohu. Počasí bylo velmi pěkné, přálo slavnosti. Podobných slavností naše městečko mnoho nevidělo.

ROK 1929 – ODHALENÍ DESEK PADLÝM

Z kroniky obce:

„Den 23. června byl slavností podobný 21.říjnu minulého roku. Odhalovaly se desky padlým ve světové válce při pomníku pana prezidenta TGM. Slavnost byla zahájena průvodem z Krátin o třetí hodině odpoledne s hudbou. Pořad průvodu byl následující: školní děti s učitelstvem, děvčata a chlapci v krojích, výbor spolku a hosté, krojované spolky a občanstvo. Průvod došel k pomníku, kde předseda spolku pro postavení pomníku, Vincenc Opluštíl, slavnost zahájil a vzpomněl všech těch, k jejichž památce jsou věnovány desky. Po něm starosta obce Tomáš Martinec, rolník č. 82, ve své řeči poděkoval oněm hrdinům, již krev a život za nás obětovali. Pak malý školák přednesl báseň a správce školy A. Pokluda učinil projev za školu. Po tomto byly odhaleny bronzové desky se

sedmdesáti jmény padlých a okresní školní inspektor M.Havelka pronesl slavnostní řeč, při které vzpomněl na slavnost loňskou a krásnými slovy ocenil velké zásluhy oněch padlých hrdinů. Nápis na věnovací desce na pomníku: „Obětím a vítězům vděčný domov 1914 - 1918“ uznal za velmi promyšlený.“

„V roce 1940 byl v naší obci odstraněn pomník TGM stojící před školou. I zbylý podstavec musil být odstraněn, keře a sadová úprava kolem pomníku zničeny a místo neznatelně upraveno. /Německý hitlerovský šroub počíná nás citelně utahovati. Musilo být odstraněno vše, co připomínalo dřívější státoprávní poměry./ Rovněž pamětní desky TGM na škole a domku č.160 musily být odstraněny a místa zbylá po odstranění desek neznatelně upravena. Na školní budově odstraněn nápis „Masarykova“.

ROK 1947 - II. POMNÍK T.G.M.

Již v roce 1945 počalo se pomýšlet na obnovu všech památek na TGM, které jsme tu měli. Především se měl obnovit pomník. Byl utvořen přípravný výbor, do jehož čela byl zvolen předseda MNV Vavřín Pazderka, pokladníkem Miloslav Tvrdlík, správce zdejšího státního statku, Alois Pokluda jednatel. Z příspěvků a darů pořízen pomník a v neděli 25. května 1947 za krásného počasí konala se v Čejkovicích slavnost odhalení pomníku. Slavnost zahájena byla v 16 hod. uspořádaným a velikým průvodem, v jehož čele byla nesena státní vlajka. Slavnosti se zúčastnila dr. Alice Masarykova, ministr školství dr. Jaroslav Stránský, který byl slavnostním řečníkem, americký velvyslanec Stehard, zástupci zemského národního výboru a jiní hosté. Po odhalení pomníku přejal předseda MNV Josef Havlíček pomník do péče obce Čejkovice. Slavnost byla zakončena veselí pod májí. Pomník je dílem akademického sochaře Macha. Téhož dne byla na domku č.160 odhalena pamětní deska s reliéfem hlavy TGM, již zhotovil akademický sochař F. Štábla z Hodonína.“

O obnově sochy v roce 1947 se zasloužil především Vavřín Pazderka, předseda Spolku pro postavení pomníku TGM a jeho členové /Josef Havlíček – předseda MNV, Václav Skalník – farář, Kolařík Jos. č.372, Šváb Tomáš č.89, Tvrdlík Mil., Škubica J., Gertner Petr č.45, Hnidák Jindřich č.70, Konečný Vincenc č.86, Osička Stanislav čís.481, Opluštil Bohuslav č.81, Pokluda A./ Jelikož původní socha byla Němci roztavena, bylo nutné pořídit sochu novou. Naštěstí se zachoval kovový model původní sochy autora V.H.Macha. Podle tohoto modelu byl zhotoven sádrový odlitek a pak bronzová socha. Předpokládaný rozpočet na pořízení sochy byl asi 90 000 Kčs. Aby bylo možno uvažovat o znovuobnově sochy, musela být vyhlášena sbírka. Byly natištěny a na úřady a organizace rozeslány žádosti tohoto znění: „K uctění památky T.G.Masaryka postaven bude znovu v Čejkovicích u Hodonína pomník panu prezidentu Osvoboditeli. Původní pomník byl okupanty zničen. Památka zasluhuje dílo umělecké. Povinnost tato zdůrazněna jest tím,

Odhalení sochy T.G.M. - rok 1947

že Čejkovice byly bydlištěm p.prezidenta. Náklady na takové dílo přesahují však možnosti místních občanů. K památnému datu 7.března obracíme se na Vás s prosbou o poskytnutí peněžitého daru. Za Vaši dobrou vůli a dar předem děkujeme. Přípravný výbor pro postavení památníku T.G.Masarykovi v Čejkovicích“.

Velkou zásluhu na zajištění bronzu na sochu měl a jednáními na nejrůznějších úřadech v Praze se o úspěch celé akce zasloužil major Metoděj Martinec, velitel hradní stráže, rodák z Čejkovic, syn Matěje Martince u kapličky na dolním konci. Jednáními na ministerstvu národní obrany v Praze zajistil M.Martinec poukázání 9q bronzu na výrobu sochy. Výrobu sochy zajistila firma Franta Anýž v Praze, tatáž firma jako v r.1928. Celou problematiku se znovuobnově sochy sledovala a dle svých možností pomohla paní dr. Vlasta Fialová, manželka ing.arch.Fialy, který provedl projekty na čejkovicickou sokolovnu. V jednom ze svých dopisů MNV v Čejkovicích dr. Fialová píše: „Dostala jsem zprávu od prof.A.Macha, akad.sochaře, že posílá zrovna model sochy prezidenta Osvoboditele do Prahy, aby tam ulili pomník pro Rosice, který má být odhalen 14. září 1946. Poněvadž jeho TGM byl z nejkrásnějších a nejzdařilejších soch pana prezidenta, uchází se o stejnou sochu také Karlovy Vary. Byla by věčná škoda, kdyby Čejkovice také neobnovily svoji nejpěknější ozdobu a památku...“

Příspěvek na vybudování sochy zaslali:

Kancelář prezidenta republiky - 25000 Kčs

ONV v Hodoníně - 10 000 Kčs

Poverenictvo sociálnej starostlivosti v Bratislavě - 100 Kč ing. Václav Jehlička - 500 Kčs

Prezídium poverenictva vnútra Bratislava - 500 Kčs

náměstek předsedy vlády Zdeněk Fierlinger - 500 Kčs

Vavřín Pazderka - 1000 Kčs

a mnoho dalších dárců.

Nová socha TGM stála v prostoru před čejkovicickou tvrzí od roku 1947 až do ledna 1981. Příkaz k jejímu odstranění dal ONV v Hodoníně. Od r.1981 byla socha uschována v hodonínské galerii až do února 1990.

ROK 1990 - III. POMNÍK T.G.M.

Dne 4. března 1990 byla socha TGM znovu slavnostně odhalena v prostoru před budovou bývalé školy, která nesla jméno TGM. Stalo se tak u příležitosti 140.výročí narození našeho prvního prezidenta. Díky aktivitě členů OF, ČSL, TJ, JZD a dalších byl ve velmi krátké době upraven prostor v parku před bývalou školou, vybudován podstavec a postavena původní socha z roku 1947. Původní místo u zámku nebylo možno použít, jelikož zde probíhaly stavební úpravy spojené s rekonstrukcí tvrze. Studii na umístění sochy vypracovala ing.arch.Zábrodská. Předběžný rozpočet na znovuobnově pomníku včetně pamětních desek byl stanoven na 123 tisíc korun.

Také domek, v němž bydlela rodina Masarykova, se v naší obci zachoval. Jeho stav byl ovšem velmi špatný. První jednání o tom, zda domek opravit nebo zbořit,

proběhlo 26.12.1989. Díky aktivitě členů TJ Sokol, příspěvní MNV a JZD a dalších dobrovolníků z řad občanů začalo se na rekonstrukci domku pracovat již od počátku roku 1990. Celý domek musel být zaizolován, bylo nutné nahradit podlahu i strop, provést novou elektroinstalaci, vnitřní i venkovní omítku. Byl vypracován návrh dobových oken a dveří, která musela být znovu vyrobena stolařskou dílnou JZD. Z domku o dvou místnostech a předstíní vznikla stavebními úpravami jedna velká místnost, která bude využita jako výstavní síň pro stálou expozici dokumentů o životě T.G.Masaryka. Pro expozici budou využity dokumenty ze sbírek pana Karla Hlineckého, které po mnoho let shromažďoval a zpracovával. Formou vstupného přispěli čejkovičtí občané na opravu domku v únoru 1990 při odpoledním programu „Mé mládí - to jsou Čejkovice“.

SPOLUŽÁCI VYPRÁVĚLI ...

Dobu, kdy v naší obci žil chlapec Tomáš Masaryk, si připomněli občané v únoru 1990 na vzpomínkovém pořadu „Mé mládí – to jsou Čejkovice.“ Mimo jiné tu zazněly i vzpomínky jeho kamarádů a spolužáků, které byly již dříve zaznamenány.

Izidor Konečný

Svou vážností typ člověka sčtetlého a zkušeného, jenž klukovské kousky z dob mládí vykládá s vážností univerzitního profesora, k čemu nemálo přispívají ostré brejle na nose vypravěče. „Pan prezident je o tři roky mladší než já. Chodili jsme spolu do školy. Sedávali jsme všeci v jedné světnici v zámku, ale byli jsme přece rozděleni na dvě partyje: na malou stranu a na hrubou stranu. Naší nejmilejší zábavou po škole bylo pást housata. Zrovna ze školy jsme vandrovali na pastvu na Bařinu, a když jsme se dost naběhali, sedli jsme si u plotu a dívali se do kraje. Nejlépe se nám dařilo na podzim. Tomáš musil hlídat panské ořechy, tož jich pravda nesměl srážat, ale přece by jich rád jedl. Tož jsem jich rážal já a dělili jsme se. Tomáš nosil na pastvu špek, teda jako slaninu, já zas chleba, a tak jsme se poctivě živili. Snad si pan prezident vzpomene, že když měl osýpky, žádný chlapec nechťel k němu jít, ale já jsem byl den jak den u něho.“
/Isidor Konečný byl mezi těmi, kteří pana prezidenta v r.1924 s velikou radostí vítali a po letech si s ním stiskli ruku./

Josef Martinec

Impozantní zjev, jak si představuji Kozinu z Jiráskových „Psohlavců“ – vypravuje: „Tomáš se připravoval na studie. Přitom dával pozor ve škole na tu stranu, která měla úlohu. On ale sám také učil. Tomáš chodil vždycky po městsky oblečený a to se nám, selským chlapcům, zdálo velice směšné. Proto jsme ho tahávali za šosy. Chtěli jsme ho tak pozlobiti. To se nám však nikdy nepodařilo. Na oko jsme se mu z jeho šatů smáli, ale potajmu si každý z nás přál míti tak pěkné šaty, jak mívá Tomáš. Nejvíce jsme se divili jeho vlasům, protože jsme nemohli pochopit, proč si je nechává na krátko ostříhat, kdežto my jsme nosili vlasy dlouhé. Teprve, když byl chasník u asendy odvedený, směl si vlasy ostříhati. Když se chasa vracívala od asendy, tož jsme se již zdaleka dívali: který má vlasy ostříhané, ten

byl „tauglich“. Martinec s Gregrem si vzpomínají, jak s Tomášem u zámečku si hrávali, neboť tam se nejlépe liskal pieček, házel habáň a honila blecha. Tam sváděli Hornáci s Dolňáky tuhé bitvy, a když dešť zmařil hru, řezaly se blechy a piečky do zásoby“.

/Josef Martinec se dočkal návštěvy pana prezidenta v Čejkovicích./

Tomáš Oborný

Rád si vzpomíná, jak často k nim Tomáš chodil na besedu, protože blízko bývali; byli proto nerozluční přátelé. S Tomášem nejraději hrával na vojáky, poněvadž ten uměl nejlépe komandovat, proto ho kluci rádi poslouchali. Přitom však byl velice dobrý, neublížil nikdy nikomu. „Šak dyby nebyl tak dobrého srdca, nebyl by to tak vysoko dovedl“.

Oborný dále vzpomíná: „Nejmilejším místem byla nám remiz za zámkem. Tam jsme vydrželi celé hodiny při výkladech a v zimě se tu nejlépe sáňkovalo. Tomášův tatínek byl panským postavačem. Moje žena – tenkrát se jmenovala Anna Růžičková – nosila mu až do Čejče na pole oběd. Otec pana prezidenta se nosil jako uherští Slováci. Pamatuji si dobře na jeho modrý šňůrovaný kabát. Maminka chodívala tak trochu po panský. Měli jsme jich všecky tuze rádi a velice jsme litovali, když od nás odešli ...“

Václav Konečný

Vypravuje, že chodil s panem prezidentem do školy: „Tenkrát pan učitel odcházel každou chvíli do kostela, na pohřeb nebo na svajbu, a tu ho Tomáš vždycky zastupoval, dával na nás ostatní pozor. Hrávali jsme si na vojáčky a nejraději jsme válčili s Čejčáky. Já jsem býval více na dvoře než doma, protože můj otec byl panským mlatcem. Šustrů Francinek měl osla, a proto dělával písáča a my ty ostatní. Pan Šustr dal nám všem udělat dřevěné šavle a museli jsme před ním cvičit jako vojáci. Ty šavle nám dělal Terych. By jsem vojákem s bratrem Tomášovým

Martinem u 11.pluku dělostřelců, 8.baterie ve Vídni v malém arsenále, tam také umřel a já jsem byl na jeho pohřbě“.

Jan Konečný

Exhlásný, metlař, filosof: „Seděli na starověské struhací stolici a měli okolo sebe hromadu prutů a nechrašču. Oškrabovali ešče křivákem prutů. A tož jak jedna třísečka vedlí druhej padala im g nohám, tak jedna spomínka za druhú se budila v jejich hlavě a připomínala im čase dyš byli ešče pěkným selským chasníkem. A krásnej zhled mají ešče aj včil, bár sú už tak starej. Enom ich mrzují trochu včilejší čase. Ale přitem přece ešče im šelmovskej smích potruhe hubů. Dyž si za chvílu spomněli, že sú u nich hosti, honem zdělávají širúch. Líbíjú se mně jejich pěkný, hustý a jak dráty silný vlasy. Usmějú se starej hlásnej a povídajú: „Šak si istě pán prezident spomenú na teho kudrnáča, co ho táhával za škutý. Vsádávali sme sa bárdy, že on mě za škutý neudrží. A tož on, mordyje, držel a furt držel, ale já sem se mu dycky vykrútil. Až on kolikrát měl dyť aj prsty pořezaný od mojich škutů. Znal sem dobře i Tomášovýho tatíčka. Říkali sme mu tegdy veru Masaryk, protože se nám Hanákom to jejich kopaničárký „r“ zdálo moc směšný ... Tenkrát byly v zámku aj panské úřady. Byl tam též správce Šustr. Ten měl chlapce ale tak v našem stáří. Jednú chytil sem v Ochoze veverku, když přenášela mladú veverku ze stromu na strom. Tu veverku jsem prodal tomu Šustrovému chlapcovi za rýnský. Jedenkrát si Šustr a Masaryk s tu veverku hráli před školú. Potom si chtěli zahrát na harmoniku, kterou Tomáš přinesl. Aby jim veverka nezavazala, dali ju do školy, ale ta jim odtamtud oknem vyskočila. Tomáš a Šustr dali se veverku chytat, a aby jim zas harmonika nezavazala, položili si ju na zem. Mně se harmonika velice líbila, tož sem ju sebral, trochu jsem si na ňu zahrál a potom jsem ju honem píchl na patra do slámy a schoval jsem se doma do kúta. Ale za chvílečku přišel Tomáš, uplakaný, aj se svým tatíčkem k nám a chtěli po mně harmoniku. Musil jsem ju vrátit a dostal sem za to kapitální výprask od tatíčka Masarykového i od našich.“

Kateřina Opluštilová, provdaná Hřibová Stařenka jako z Babičky: miloučká, neustále žert v ústech a smích na rtech; jako křepelička šuchtí po celé domácnosti, všude je jí plno, nikde nelze

se bez ní obejít, a jediným díkem za to vše jest jí láska dětí a zbožňování vnoučaty. Jako děvče byla po celém kraji známou kráskou. Je hrozně na svou známost s panem prezidentem pyšná a ráda vykládá o tom, jak se s Tomášem kamarádila. Měli totiž ve škole cosi společného: Tomáš premiant u chlapců, ona premiantka u děvčat a oba zpívali „na kruchtě“. A jak zpívali! Takových zpěvů dnes už v kostele neuslyšíte. „Když jsme spustili, ohlíželi se po nás lidé na kruchtě. Já jsem nedovedla s nikým tak pěkně zazpívat jako s Tomášem. Lidé o nás říkali, že naše hlasy patří pěkně dohromady. Před nedělú a svátkem se lidé již napřed pana rectora ptávali, bude-li Tomáš a Kačenka při „hrubé“ zpívati, a když se dověděli, že ne, tož ani raději do kostela nešli. S Tomášem jsme byli jak bratři. To dělala ta škola a ta kruchta. Než měli jsme tu tenkrát kněze, kterému široko daleko rovnému nebylo. Jeho duchovní představení aj vrchnost ho neměli tuze rádi. On se jim zdál býti velikým Slovanem, a proto ho strkali z místa na místo. Tento kněz udělal v Čejkovicích tolik dobrého, že si dodneška všeci rádi naň vzpomínáme a mladým lidem vykládáme, jací kněží za starých časů bývali. On měl jak děti tak dospělé velice rád. Pomáhal každému, potreboval-li něco na úřad napsat, neboť prosím vás, tenkrát šlo z úřadu všecko německy. Jak takovému písmu měl čejkovský chlap nebo čejkovská roba rozumět? On i ve škole velice pilně učil a mne a Tomáše i po škole volal k sobě a s námi pracoval. Pan prezident chtěl vždycky býti panáčkem, ale šak on to má tak aj lepší. Ale když jsme si hrávali, musil pan prezident vždycky dělat panáčka ...“

Na konci Čejče, nedaleko domku, v němž kdysi bývala rodina Masarykova, bývá pan Eduard Jeřábek, obuvník. Radostně rozechvěn vypravoval mně o své návštěvě u pana prezidenta v Praze a nemůže si pořád ještě v hlavě směstnati, že pan prezident, který jej tak laskavě přijal, je ten Tomáš Masarykův, s kterým chodil do školy. „Chodil jsem s panem prezidentem v Čejkovicích do školy. Učil nás páter Satora, kterému jsem já boty cídil a šaty pořádal. Zatímco já jsem uklízel, vypočítal pan prezident celou úlohu, kterou jsem já potom jen opsal. Profesori říkávali o panu prezidentovi, že takového žáka nikdy neměli. Napřed býval premiantem Hodr, ale pak přišel pan prezident, musil mu Hodr ustoupiti.“ Stařeček Jeřábek jest naplněn takovou úctou k panu prezidentovi, že nerad slyší, vykládají-li

druzí, že pan prezident ve svém mládí prováděl takové kousky jako ostatní kluci. „To by nám byl páter Satora nikdy nedovolil“, dokládá na důkaz, ač piečka lískat, blechu honiti mohlo bavit jen selské kluky. Kdykoliv mu chce z úst proklouznouti pohodlnější slovo „Tomáš“, vždy již druhou slabiku spolkně a s omluvou na tváři opravuje na „pan prezident“. A ve svých omluvách pokračuje: „Vždyť selští chlapci se ani do zámku nedostali, tam jsme měli přístup jen my městští. V osadě městských lidí nebylo, tam byli samí Hanáci“.

Marie Zdekauerová, provdaná Fransenová
Stařena téměř slepá. Činí na první pohled dojem osoby, která kdysi zažila lepších časů. Byla dcerou lékaře /felčara/, a proto stýkala se s dětmi městskými ze zámku. Osud učinil z ní na stáří ubohou stařenu, která opuštěna žije ve skromné chaloupce, tvrdý život připravil ji o všecko, jen jasnou mysl a krásnou, šlechetnou duši ji vzítí nemohl. „Ráda vám budu o panu prezidentovi vykládati, když mně slíbíte, že se o tom pan prezident nikdy nedoví, aby si nemyšlel, že po něm něco chce.“ Nemůže pochopiti, že by možným bylo, aby ona, chudá stařenka, byla si hrávala s mužem, na kterého s obdivem pohlíží celý svět a k němuž láskou plane vděčný národ. V zámku býval správce Šustr, velice dobrý člověk. Ten se ujímal Tomáše a celé jeho rodiny. Tatínek Tomášův vozil pana Šustra po úředních cestách. Při každé takové vyjíždce byl Tomášův tatínek oblečený do uniformy, plné zlatých a stříbrných šňůr a knoflíčků a my, děti, mohly jsme na té kráse oči nechat. Šustrova dobrá paní bývala velmi často nemocná, proto ji v domácnosti zastupovala maminka Tomášova. A tak vlastně celá rodina Masarykova byla přes den u Šustrů a jenom vyspat se chodili do domu za školou.

Když po krátkém čase zemřel pan Šustr „v sézi“ /kočáře/, ujal se Tomáše tím horlivěji páter Satora. Po panu Šustrovi zůstal syn František, jež byl tak starý jako pan prezident, a dcera Anička, která byla v mém stáří. Městská děvčata chodila tenkrát do „léru“ na šití k paní Slavíčkové. Tam jsem chodila také já s Aničkou Šustrovou. My čtyři tvořili jsme společnost pro sebe a zvláště my, děvčata, nestýkaly jsme se s děvčaty selskými. Já jsem z nich byla nejmladší, proto také každá čertovina po mých zádech se svezla.

Jedenkrát nám napadlo, že bychom si mohli hrát na „svajbu“. Tomáš udělal oltář, košili na rochetku přinesla Anička. Námluvy a svajba byly v zámku, kde kdysi bývaly kanceláře. Já jsem byla nevěstou. Tomáš mně vysvětlil, že každá pořádná nevěsta musí mít ženicha a hned mně ho také přivedl: byl to Martin, jeho bratr. Po zdavkách, které provedl Tomáš, prohlásil, že musí být nevěsta se ženichem sama a protože k tomu osamocení nebylo v místnosti vhodného místa, strkali mne a ženicha do komína. Bránili jsme se oba, ale Tomáš byl odjakživa silák, odpor byl marný a já, nevědouc si jiné rady, dala jsem se s ženichem do hrozného řvaní, až nás paní Slavíčková uslyšela a z komína vysvobodila.

Hrozně jsem se tenkrát na Tomáše zlobila. Ale nejvíc mě mrzelo, když na druhý den děvčata na mne pokřikovala: „Paní Masaryková!“ Tomáš mne chtěl udobřit jablky ze Šustrovy zahrady, ale nemluvila jsem s ním dlouho. Nepovolila jsem, ani když mně vytýkal: „Já jsem jenom kovářův /?/ syn, ty jsi dcera doktorova.“ A tak roky zašly a my jsme se neudobřili. A dnes, kdyby i přišel, neviděla bych ho – jsem slepá. Ale radost bych měla. Vždyť kdo to jakživ slyšel, aby kovářův syn byl prezidentem republiky!...“
/V co paní Fransenová nevěřila, přece se jí splnilo. Dne 19.června 1924 při návštěvě Čejkovic dlouho postál pan prezident u své spolužáky. Hovorná stařenka připomněla mu, jak je ostatní škádlívali tím, že jsou ženich a nevěsta. Dnes je jistě spokojená a má radost, že mohla se sejit se svým druhem z mládí, který ani jako prezident nezapomněl na pošetilé hry, jež mladí tak často vymýšlí./

František Stávek

Chodil s Tomášem do školy a vzpomíná: „Stará škola přízemní stála na tomtéž místě jako jednopatrová škola nynější, ale byla velice chatrná. Proto chodily děti nějaký čas do zámku. Pan prezident byl jako učitel velice laskavý a k nám přívětivý. Nikdy se s námi nevadil a nejednomu z nás bez prošení celou násobilku na tabulku napsal. On uměl již tenkrát víc než učitel na malé straně. Učení chápal velice lehko. My jsme mohli někdy od učení puknout, on se jenom smál. Jednou si to přečetl a již to uměl od slova k slovu...“ František Stávek byl s panem prezidentem také v Hustopečích na realce

ROK 1930 – 80. NAROZENINY PANA PREZIDENTA

Z kroniky obce:

„Po celé republice se připravovaly oslavy narozenin pana prezidenta T. G. Masaryka. A proto ani Čejkovice nezůstaly pozadu. Náš kraj, památný pro jeho rodiště a mládí, vyslal k jeho narozeninám deputaci a náš p. starosta Tomáš Martinec č.82 byl v deputaci jako zástupce starostenského sboru pro Hodonínsko. Bylo uveřejněno svolání k občanstvu podepsané předsedou okresního zastupitelstva, předsedy všech tří starostenských sborů, okresních osvětových sborů a všemi starosty.

Šestého března pořádal učitelský sbor s dětmi před pomníkem p. prezidenta svou školní slavnost, kde žáci přednesli různé básně, zpěvy s proslovem řídícího učitele A. Pokludy. Večer téhož dne byl lampiónový průvod s dvěma místními hudbami přes městečko. V čele průvodu šli školní děti s učitelstvem s lampióny, pak mládež, za ní představenstvo obce a duchovní a pak občanstvo bez rozdílů stavu a politické příslušnosti jak jedna rodina, či lépe jako děti oslavovaly narozeniny svého tatíčka T. G. Masaryka. Průvod zakončen u jeho pomníku. Místo ono bylo

Originál obrazu věnovaly Čejkovice k osmdesátým narozeninám T. G. Masarykovi. Při malování obrazu byli naši občané jako modely, a to Bohumila Pazderková roz. Zimolková, Božena Havlíčková roz. Martincová, Isidor Konečný - spolužák pana prezidenta, Karel Herzán a Cyril Otáhal.

osvětleno dvěma reflektory, což dělalo pohádkový dojem. Zde zahrála hudba státní hymny a sdělen program slavnosti na příští den. Upomínka na tento slavný lampiónový průvod zanechala v občanstvu krásné vzpomínky.

Den 7.březen byl věnován také oslavě osmdesátých narozenin p. prezidenta, ale ve větším měřítku. Na zdejší škole odhalovaly se pamětní desky. Před slavností sešlo se obecní zastupitelstvo v radnici k slavnostní schůzi a v té slavnostní náladě usneslo se zaslati pozdravný telegram p. prezidentovi následujícího znění:

Obecní zastupitelstvo v Čejkovicích, shromážděné v den Vašich osmdesátých narozenin, zasílá Vám srdečný pozdrav a srdečné přání, abyste ještě dlouho živ a zdrav nám byl zachován.

Podnět ku slavnosti odhalení pamětních desek v Čejce na kovárně ve státním velkostatku a na obecní škole v Čejkovicích dalo ministerstvo školství a národní osvěty. Provedením slavnosti pověřeny byly odborné školy v Hodoníně jménem odborných škol v republice. Při pořizování pamětní desky při osmdesátých narozeninách p. prezidenta na zdejší škole zbyla střední část – odlietek – této desky /s hlavou pana prezidenta/, a proto pomýšleli vedoucí činitelé z řad sokolských, že by ona část se mohla zasadit na jeho bydlíště v mládí, nyní prozatímní Sokolovně. Kromě oné výše uvedené části připojena jiná deska s nápisem „V tomto domě rostl Tomáš Masaryk 1856-1862“. Obě desky pořizeny jsou z pálené hlíny „teracoty“. Slavnost konána 28.října 1933 pod patronací zdejší jednoty Sokol.

ROK 1935 – 85. NAROZENINY T. G. MASARYKA

Čejkovičtí gratulanti v Lánech

Z kroniky obce:

„Celý národ velkoryse oslavoval 85.narozeniny p. prezidenta T. G. Masaryka. Z podnětu obecní rady uspořádán byl v předvečer 6.3. lampiónový průvod občanstva. Sraz byl u školy a občanstvo se scházelo do Orlovny a Sokolovny. Průvod byl velice pěkný za doprovodu dvou kapel čejkovských p.Škrobáka a p. Bárty. Po ukončení byl sraz u pomníku, kde přednášely děti za řízení uč.sboru a zpívaly. Pěvecký kroužek Čsl. Orla sborově zazpíval skladbu „Sláva Tobě“, pak koncertovala hudba. Řečníkem u pomníku byl učitel Elsner.

Dle usnesení obecního zastupitelstva zaslán byl pozdravný telegram p. prezidentovi k 85.narozeninám: „Svému čestnému občanu panu prezidentovi k 85.narozeninám přejí mnoho štěstí a zdraví občané obce Čejkovic.“

Na památku tohoto významného jubilea vydala poštovní správa jubilejní známky, a to 50 hal. v barvě zelené, 1 Kč červené s obrazem p. prezidenta jako vrchního velitele branné moci, 2 Kč v modré a 3 Kč hnědé s obrazem p. prezidenta v občanském obleku. Některé poštovní úřady obdržely na ten den příležitostná razítka v barvě červené, poštovní úřad Praha Hrad v barvě zlaté a razítkovaly se s nimi veškeré zásilky. Náš poštovní úřad měl též příležitostné razítko červené.“

ČEJKOVŠTÍ VZPOMÍNÁJÍ NA NÁVŠTĚVU V LÁNECH

Jistě všichni dobře víte, že náš pan prezident Osvooboditel strávil v Čejkovicích jako malý hoch 6 let svého ještě bezstarostného mládí. Tam chodil do obecné školy a tam jako pomocník učitelství nějaký čas i vyučoval.

Proto pan prezident Osvooboditel na Čejkovice rád vzpomíná, ale také my na něho. Promiňte nám to, milí čtenáři, ale my tu jsme pevně přesvědčeni, že pan prezident Osvooboditel nám patří jaksí víc než vám ostatním, a nikdo nám to nevymluví. Naše škola, do níž pan prezident chodil, zámeček, v němž vyučoval, domek, v němž bydlil, krásný pomník a dosud žijící spolužáci páně prezidentovy připomínají nám stále jméno pana prezidenta a nám se zdá, jako by tu byl živý mezi námi.

Dovedete si představit naši radost, když nám letos počátkem února sdělila divise ČsČK v Brně, že pan prezident Osvooboditel nyní na Čejkovice často vzpomíná a že by tedy bylo velmi vhodné, kdyby mu letos přály k sedmaosmdesátým narozeninám čejkovské děti. To víte, že na naši kladnou odpověď divise dlouho nečekala. Zpráva, že naše děti pojedou přát panu prezidentu Osvooboditeli do Lán, rozšířila se rychle po městečku a kdekdoby byl zvědav, které děti pojedou a co panu prezidentovi přivezou darem. Výběr dětí nebyl snadný, zato na darech jsme se shodli brzy. Místní školní rada věnovala zvětšenou fotografii naší školy a Dorost ČsČK slovácký klobouček – šmukáč – s voničkou, rozmarýnem, pantlíčkama a kosárkem.

Každé ze tří vybraných dětí mělo dva zbrusu nové kroje. Jeden obyčejný na cestu a druhý sváteční pro Lány. Po celou dobu příprav byla naším strážným andělem a nejlepším rádcem pí dr. Vlasta Fialová, autorka přání našich dětí. Konečně nadešel den odjezdu 5.března. Pětičlenné poselstvo odjíždí časně ráno autem na dráhu do Čejče. Jsou to děti Libuše Pazderková, Vinoš Hrůza a Milka Stávková a dva průvodci. Další dojmy vám vylíčí děti samy.

/Alois Pokluda, říd. uč. v Čejkovicích/

Začíná Libuše Pazderková, žákyně V.třídy:
„Jela jsem do Lán ráda. Těšila jsem se na pana prezidenta. Strach jsem měla jenom z radia. Kdybych se

spletla, všichni byste to hned věděli a moji spolužáci by se mi smáli. Na nádraží v Brně nás očekávala pí dr. Fialová s kyticí na hrob pí Ch.Masarykové. Když jsme se jí pochlubili, jak umíme svá přání, nasedli jsme do rychlíku, který nás za čtyři hodiny zavezl do Prahy. Tam nás očekával ústřední tajemník Dorostu ČsČK pan Suchánek. Vsedli jsme do krásného auta pana prezidenta a pokračovali v jízdě do Lán. Cestou nás velmi bavilo, jak nás děti na silnici pozdravovaly. Pan tajemník nám vysvětlil, že to dělají každému hostu pana prezidenta, který jede v jeho automobilu. Za hodinku příjemné cesty jsme se zastavili „před zámkem“.

Pokračuje Vinoš Hrůza:

studující II.třídy reálného gymnázia v Hodoníně.
„Konečně v Lánech. V bráně zdraví nás legionářská stráž, vstupujeme do zámku a již nás obklopuje vlídné ovzduší pohostinné rodiny Masarykovy. Hned první vlídná slova uvítání pí dr. Alice G.Masarykové zbavují nás všeho ostychu. Zve nás na čaj, kde nás seznamuje s ostatními hosty pana prezidentna. Velmi jednoduchý a prostý je hrob choti prezidentovy, pí.Ch.G.Masarykové, na lánském hřbitově, jejíž památce platila první naše návštěva. Žádný nákladný honosný pomník, jehož by si tato vzácná žena jistě zasloužila, ale prostý vesnický hrob s nízkou žulovou mohylkou a věčným světlem beze jména, v druhé řadě – a zde mezi ostatními lánskými občany spí svůj věčný sen tako velká žena a velká demokrata. S pohnutím klademe na její rov kyticí.

Cestou ze hřbitova zastavujeme se v lánské Sokolovně, pak prohlížíme lánské hospodářství pana prezidenta a v osm hodin zasedáme k večeři opět se všemi hosty prezidentovými. A opět též srdečnost jako při čaji. Mou sousedkou při večeři byla sl.Herbertka Masaryková a bavili jsme se spolu jako nejlepší kamarádi. V hale při černé kávě poznali jsme ještě pana vyslance Jana Masaryka, který právě přijel z Londýna. Svým humorem si nás všecky podmanil. Večer zakončen promítáním filmů: „Pan prezident na vyjíždě“ a „Karlovy Vary“. A tak plní dojmů z laskavého přijetí v prostředí dosud pro nás nevídaném uléháme k spánku. Já s panem řídícím

Pokludou jsme měli přidělený krásný byt, pozůstávající z pracovny, ložnice a koupelny. Před spaním jsem si ještě upevnil na svůj slovácký klobouček rozmarýn s pantličkama, do voničky kosárky a tím byl dar pro pana prezidenta na příští den připraven. Ráno vstáváme v půl sedmé, úpravě našeho slováckého kroje věnujeme tentokrát péči obzvláštní, neboť máme předstoupit před muže o náš národ nezasloužilějšího. Po snídani a generální zkoušce byla v 9 hodin reportáž v rozhlase. Po krátké přesnídávce navštívili jsme lánskou školu. A tak se již přiblížila hodina jedenáctá, posvátný okamžik, vyplnění našeho nejzbožnějšího přání, státi tváří v tvář našemu milovanému panu prezidentovi.“

Svoje přání panu prezidentovi přednášely čejkovické děti 6.března do rádia při slavnostní relaci Školského rozhlasu, která byla vysílána přímo z Lán.

Miluška Stávková z Čejkovic

přednášela toto přání: „Náš draný pane prezidente! Na celém světě vzpomínají dnes Vašeho svátku miliony lidí. My Čechoslováci děkujeme Pánu Bohu, že Vás našemu národu dal, a prosíme ho, aby Vám popřál zdravý ještě na mnoho let. Dostalo se nám, dětem z Čejkovic, toho velikého vyznamenání, že Vám můžeme i za ostatní říci, jak Vás máme rádi. Donesli jsme Vám obraz naší školy. Nese Vaše jméno a stojí na místě té, do které jste sám chodil. Všichni cítíme, že se musíme přičinit, aby nejen z naší školy, ale i ze všech škol, kolik je jich v našem státě, vycházeli dobří občané a slušní lidé.“ Žákyně Libuše Pazderková z Čejkovic odevzdala pak obraz

se slovy: „Prosím, přijměte, pane prezidente, tento obraz a buďte nám dlouho zdráv!“

Student Vinoš Hrůza z Čejkovic pokračoval: „Pane prezidente, jistě se ještě pamatujete, jak v Čejkovicích a na celém Slovácku býval největší ozdobou chlapců jak sa patří poctivých a statečných bílý kosárek na klobúku. Takové pěkné kohútí péro s rozmarýnů a pentličkama pravdať bylo enom na parádu. Ale kosárek znamenal, že chlapec je poctivý pořád, aj ve všední den, že je čisté duše a čistého těla, že je zdravý a silný, takže se sám nemusí nikoho bát, ale že taky nenechá ublížit kamarádovi. A taková chceme být, pane prezidente, všeci, zvlášť my, co se hlásíme k Dorostu Československého Červeného kříže, chlapi aj děvčata po celé republice: zdraví, čisti, silní, stateční a pomáhající. Prosíme, abyste na památku tohoto našeho dobrého předsevzetí přijal v den svých sedmaosmdesátých narozenin tento čejkovský kosárek, který Vám posílají chlapi Vašeho rodného kraje jménem všech dětí republiky.“

Po přání čejkovických dětí četla předsedkyně ČSČK dr. Alice Masaryková přání, které poslali panu prezidentovi jeho vnuci Herbert a Leon Revilliodovi ze Ženevy, a potom vnučka pana prezidenta Herbertka Masaryková vyprávěla, jak nedávno dostal pan prezident z Čejkovic darem sotůrek, tj. vysoký válcovitý košíček s víkem, ze kterého měl velkou radost. Připomnělo mu to mnoho z nejmladších let, kdy jako chlapec nosíval v něm oběd na pole. V sotůrku byly samé čejkovické speciality: klobásy, semena tykve, dva krásné klasy kukuřice – ty prý pro koníky pana prezidenta – a potom křivák, který si dal pan prezident jako správný čejkovický spolužák hned do kapsy.

K uctění památky zemřelého konala se ve čtvrtek 16. září společenská schůze obecního zastupitelstva, místní školní rady a učitelského sboru, na níž promluvil zdejší farář P.Jan Doupovec. Členové Sokola, Orla, Sboru dobrovolných hasičů a legionáři v krojích střídali se na čestné stráž u pomníku TGM. Naši obec na pohřbu zastupoval starosta Josef Stávek a I. náměstek Tomáš Opluštil.“

ROK 1937 – ÚMRTÍ T.G. MASARYKA

Z kroniky obce:

„14. září 1937 hlásil rozhlas zprávu, že zemřel první prezident ČSR T.G.Masaryk. Na znamení smutku vyvěšeny na veřejných budovách černé prapory. Večer toho dne ve schůzi obecního zastupitelstva usneseno pozůstalé rodině zaslati telegram: K úmrtí Vašeho pana otce a našeho milovného prezidenta Osoboditele a čestného občana obce Čejkovice dovolujeme si Vám, obecní zastupitelstvo a veškeré občanstvo obce Čejkovic, projevití nejhlubší soustrast.

VZPOMÍNKY

Také v roce 1990, v roce 140.výročí narození T.G.Masaryka , vzpomněli si mnozí pamětníci na setkání s panem prezidentem při jeho návštěvě Čejkovic v době, kdy byli ještě dětmi.

Cyril Otáhal č.24

Žije sám v domku u hlavní cesty vedoucí k Čejči. I přes svůj vysoký věk (80 let) je duševně i tělesně velmi čilý, má zájem o veškeré dění. Na setkání s p. prezidentem v roce 1924 vzpomíná: „Tehdy mně bylo 14 let a pana prezidenta jsem přivítal v Čejkovicích za žáky naší školy.

Na uvítanou jsem zarecitoval tuto básničku:

*Hle, jak ti plesá, jása vstříc
nadšených dětí dav,
chce pro vlast růst
a pro vlast žít
a jak Ty pracovat.
Ty sviť jim jako zářný vzor
pro zdar všech lidských práv.
Buď vítán, prezidente náš,
buď nastokráte zdráv!*

Vzpomínka **dr. Josefa Demely** z Rožnova pod Radhoštěm, čejkovického rodáka, je určena jako gratulace ke 140.narozeninám:

„...obvykle nosíváme kytičku. Pugétek uvitý ze vzpomínky posílá dnešnímu oslavenci, T.G.Masarykovi, dr. J. Demela. „

„Vzpomínka na dětství byla jedním z důvodů, proč Masaryk v roce 1924 navštívil Čejkovice. Bylo tehdy na radnici pozdvižení, jak ho přivítat. Až se ujal nápad, že tu jsou někteří jeho spolužáci, tak je dáme dohromady, ať si spolu zavzpomínají, a s nimi se pak na plácku u školy sešly vpravdě celé Čejkovice. Bylo až dojemné, jak se vzájemně staří spolužáci představovali, poznávali i nepoznávali, jak už to bývá, když se lidé dlouho nevidí. Jedna babička se prezidentovi upřeně dívala do očí a po chvíli mlčení spráskla ruce:“Ježišmajrá, Tomášu, dyť ty si furt takovej, jaks býval!“ Masaryk se usmíval, díval se zpytavě stařence do očí a s milým úsměvem říkal: „Ale ty už nejsi, Kačenko, jako jsi bývala. Tenkrát jsi měla všechny zuby, teď už jen jeden...“ Těžko popsat reakci okolostojících na rozhovor těchto tolik vzdálených, ale ve vzpomínkách tak blízkých lidí. Tím okamžikem přestal být Masaryk prezidentem a stal se jedním z nás.“

Dr. J.Demela na tento prožitek rád dodnes vzpomíná. Aby ne, koneckonců jeho rodný dům stál za zdí dvora, kde dříve Masarykovi bydleli.

Dalším z pamětníků je paní **Libuše Sýkorová, rozená Pazderková**. Dcera bývalého předsedy MNV Vavřína Pazderky. Dodnes si ráda zavzpomíná na nejrůznější události, které v Čejkovicích prožila. Vzpomínka na účast v čejkovické delegaci, která jela v roce 1937 popřát panu prezidentovi do Lán, se vybavuje: „Byla jsem jedenáctileté děvče, tatínek přesto, že by rád jel s naší delegací, tentokrát jet nemohl. Nás tři děti doprovázel řídící školy A.Pokluda a tatínek Milky Stávkové, která byla spolu se mnou a Vinošem Hrůzou vybrána. Do Lán jsme se těšili a v Lánech jsme všechno obdivovali. Na statku v Lánech nám ukázali koně, také koně pana prezidenta Hektora. Pamatuju se, že tam měli moc králíků, které jsme obdivovali. Tak se stalo, že nám správce statku poslal do Čejkovic samiču a samca, z kterých jsme měli radost. Když se narodili malí králíčky, podělili jsme s nima děčka ve škole. Do Čejkovic nám poslali také „orgyně“ - jiriny, které jsme si se spolužáky také rozdělili.

Od tatínkového kamaráda majora Metoděje Martince jsme se často dovídali, jak rád pan prezident vzpomíná na Čejkovice. A když si chtěl čejkovsky popovídat a zavzpomínat, pozval si M.Martince /velitele hradní stráže/ k sobě na besedu. Tu při řeči došli na to, že prezidentova vnučka Herberta neví, co znamenají slova šmukáč, sotůrek, kudla, haraska, dyňové jádra, klobásy a turkyň. Tak se stalo, že můj tatínek už dřív tyto věci panu prezidentovi poslal. Moc dobře si pamatuji, že v r.1937 jsem na prezidentově psacím stole viděla stát sotůrek a kukuřičný klas. Jistě v něm tyto věci vyvolávaly vzpomínky na dětství v Čejkovicích.

Naše delegace předala p.prezidentovi dárky. Vzpomínám si, že nám bylo důrazně připomínáno, abychom panu prezidentovi podávali při gratulaci levou ruku, protože v té době musela být jeho ochrnutá pravá ruka zavěšena na pásce. Dodnes nám uschovanou knížku Hovory s TGM, kterou mně dal major Metoděj Martinec spolu s věnováním:

„Ani před ním, ani po něm nebude takového Českoslováka, jakým byl T.G.Masaryk. Z čejkovské zemi vrostly nejjemnější kořínky jeho mládí. Tehdejší společenský řád dědiny utvářel v něm podněty k životu chlapce, který se později proslavil jako státník a zakladatel čs.republiky, jejímž byl I. prezidentem. Buďme hrdí na svého krajana.“

Setkání T.G.Masaryka se spolužačkou Kačenkou - 19.6.1924

Také další děvče – **Miloslava Stávková, dnes už paní Pavková** č.490, si nad fotografiemi, výstřížky z novin a časopisy vzpomíná na návštěvu v Lánech. „Můj tatínek s námi tehdy jel proto, aby nám pomohl s oblékáním krojů. Chodily jsme stále v krojích a čizmách, což bylo velice únavné. V Lánech se nám velice líbilo, všichni na nás byli hodní. Slavnostní večeře byla připravena asi pro 30 osob. Byla to pro nás velká společnost. Na stolech bylo několik jídel, ale my děti jsme se v tom prostředí ostýchaly. Na stolech byly jmenovky, zasedací pořádek byl stanoven tak, že vždycky seděla „dáma“ a „pán“. Já jsem měla za společníka pana řídícího z Lán a tatínek nějakou ruskou kněžnu. V průběhu večeře se vrátil Jan Masaryk. Od té chvíle byla nálada veselejší a nám, dětem, se obzvlášť věnoval. Ráno druhý den už jsme byli nastrojeni ve svátečních krojích. Nejdříve byla relace pro rozhlas a pak jsme osobně panu prezidentovi blahopřáli. Text našich přání mám dodnes schovaný. Kromě lánské školy a hřbitova jsme navštívili mnoho

dalších míst v Praze a také Národní divadlo, kde jsme seděli hned vedle prezidentské lóže. Asi do měsíce po naší návštěvě v Lánech poslala nám dr. Alice balíček. Dostaly jsme látku na červenou sukni a bílou halenku a knížku – Masaryk mládeži s věnováním. Miluši Stávkové v upomínku na 7.březen 1937 posílá Alice Masaryková.

Dnes už osmdesátiletému **Rudolfu Kmentovi č.92** slouží paměť ještě velmi dobře. Vzpomínky na návštěvu pana prezidenta v Čejkovicích se mu lehce vybavují. Tenkrát čtrnáctiletý očekával spolu s ostatními spolužáky s vlaječkami v ruce příjezd T.G.Masaryka.

Vzpomíná na své dětství, na tehdejší dobu a na osudy malého domku, v němž za dětství bydlel T.G.Masaryk. : „Zahučaly hory ... změnil se lesy i časy. Když Habsburkové v Karpatěch útočili proti Romanovcům, čejkovický velkostatek, patřící císařskému rodu s nevelkým dvorcem za Sokolovnou, ze

předu s deputátnickými byty a malou sýpkou a vzadu širokým starobou čpícím domem, obývali veselí obyvatelé, ruští zajatci, ubytovaní a pracující na tomto císařském statku. Jak by ne? Vždyť v zajetí byl život jistější jak v zákopech, kde kromě vši, hladu a úplavice mohla každou chvíli neohlášená romanovská nebo habsburská kulka život skončit.

My, děcka ze sousedství, jsme při večerech nahlíželi do ratejny onoho domu, v létě před ratejnou, kde Rusáci při harmošce a petrolejce křepčili kozáčka a zpívali táhlé ruské písně. Onen dům nečekaně vešel do historie. Jak by ne! Vždyť z něj v druhé polovině minulého století vyšel hned v sousedství do obecné třítřídní školy a vůbec do života školáček, syn v tomto domě bydlícího kočího, Tomáš Masaryk.

Z tohoto domu a času se začal rozvíjet netušený děj tohoto školáčka. Po dlouhém odmlčení času a tohoto domu zase zahučaly hory ... a změnil se časy a na onom domě pamětní deska připomíná návrat onoho školáčka, prvního prezidenta Československé republiky, T.G.Masaryka, který v tomto domě prožil svůj školní věk. Jaké byly osudy tohoto domu v odmlčeném mezidobí? Po vyhlášení ČSR a propuštění zajatců r. 1918 přešel dvorec do vlastnictví státu a bydleli v něm zaměstnanci statku. Tak tam bydlela rodina F.Pavky, pak A.Grégra, přes léto skupiny Slováků s gazdou a gazděnou, která vařila ve dvou kotlích. Posledními obyvateli byla rodina V.Šafaříka, sokolníka.

Vyhlášením ČSR se říkalo doba popřevratová. V té době ožil duch Sokolstva. Nebylo tělocvičny. Starosta Sokola nadučitel Jaroslav Kahoun uvolnil jednu třídu ve škole jako tělocvičnu, ale po dvou letech jí bylo potřeba pro školu. Za školou už zmíněný dům se po úpravě na Sokolovnu hodil. Podlaha byla snížena, vykopán asi jeden metr do hloubky, aby se získala větší světlost pro možnost cvičení na nářadí. Asi v roce 1934 na přímlyvu prezidenta Masaryka byl celý dvorec i se stadiónem, kde bývalo skladované dřevo i siláž, upraven pro potřeby letních slavností, vepředu byly byty šafáře a sýpka rozebrány a začalo se se stavbou nové Sokolovny. Stavba byla uskutečněna většinou svépomocí sokolstva a příznivců. Po dobu stavby, kdy byla konána veřejná cvičení, což byly velké slavnosti, a ty byly konány v prostoru u školy. Tehdy to byl prostor veliký, zdá se mi, že pro 60 cvičenců mimo sedadel a hudby. Toto cvičení možno řadit k velkým událostem Čejkovic. Po otevření Sokolovny ponechána stará Sokolovna církvi československé k bohoslužbám. V roce 1988 příčiněním bratří Zdeňka a Radka Pazderkových byla střecha domku generálně opravena, stěny obíleny a od Demelového ve svahu zdívo podezděno, dány okapové žlaby na odtok vody.

Byly časy, byly, ale sa minuly, a po malej chvíli, minem sa i my.“

ZÁVĚREM:

„...Jako chlapec jsem neznal nacionalismus, leda čejkovský. K Čejkovicím byla přifařena obec Poddvorov, ale to se rozumí, my jsme jí říkali Potvorov; zato podvorovští kluci zpívali o nás písničku:

*Čejkovjáci srnci
drápali sa v hrnci*

a dál už nevím. Každou neděli jsme se s podvorovskou chasou seprali, kdo bude na zvonici zvonit. To máte nacionalismus v malém. Poznáním historie jsem si vědomí národní vytříbil – a tu naši historii jsem poznával a hlta v románech Herlošových.

Považte si, jak vzrušující jsou naše dějiny; vemte si Přemyslovce a jejich celou politiku k Německu, jak správně pochopili naši mezinárodní situaci; vemte si potom reformaci, protireformaci, obrození – jak je

ten celý zápas neobyčejně dramatický; a pak si vemte mapu a naši polohu na ní a považte, že jsme se udrželi! To samo už stojí za to. Jen si pořádně uvědomit naše dějiny: já nevím, které na světě jsou větší.

My vždycky budeme malá minorita ve světě, ale když něco pořídí malý národ se svými prostředky, má to zvláštní a nesmírnou mravní cenu, jako ten vdoví groš. My nejsme horší než kterýkoli národ na světě, a v některých věcech jsme i lepší. To nevadí, že jsme národ malý; má to své přednosti, můžeme se líp znát a žít intimněji; můžeme se víc cítit doma. Ale je veliká věc, když malý národ mezi velkými nezůstane pozadu a má podíl na práci k vyšší lidskosti. I my chceme zvonit na zvonici světa, jako ti podvorovští na té čejkovské ...“

PO ROCE 1989

T.G.Masaryk a Čejkovice byl název brožurky, která vyšla v r.1990 u příležitosti v pořadí třetí instalace sochy T.G.Masaryka v naší obci a otevření opraveného domku, v němž Tomáš Masaryk trávil klukovská léta.

Od vydání brožurky uplynulo 35 let a našim úmyslem bylo vydat ji nově, doplněnou o důležité události spojené s objektem domku TGM a o několik zajímavých i nových informací.

● Velkým svátkem byl pro Čejkovice 4.březen 1990, kdy byl již potřetí slavnostně odhalen pomník T.G. Masaryka v Čejkovicích. Ke slavnostnímu odhalení se sešli občané, vedení obce, několik krojovaných a hasičů. Původní socha z r.1947 byla od ledna 1981, kdy byla odstraněna z návrší u zámku až do března 1990, uschována ve dvoře Galerie v Hodoníně.

Odhalení sochy v r.1990

● V roce 1990 po generální opravě byl domek veřejnosti zpřístupněn 12. května 1990, kdy byl slavnostně otevřen za velké účasti občanů Čejkovic.

V domku byly vystaveny listy, které zpracoval čejkovický rodák, Karel Hlinecký (1902), bývalý kronikář obce. Pro expozici byla využita část jeho sbírky, která bohužel nemohla být za jeho života vystavována. Otevření této expozice se její autor už nedočkal, zemřel v roce 1988. Ostatní předměty, knihy, medaile připomínající pana prezidenta, zapůjčili pro výstavku občané Čejkovic.

List ze sbírky K.Hlineckého

● Vzácná návštěva byla v obci ve čtvrtek 15.října 1992, kdy Čejkovice navštívily vnučky T.G.Masaryka dr. Anna a Herberta Masarykovy doprovázené bývalou ministryní Květoslavou Kořínkovou a dalšími hosty. Kromě prohlídky sochy a domku, v němž prožil dětství jejich slavný dědeček, navštívily, v doprovodu starosty Ing.Jana Holomka a místostarosty Josefa Šašvaty, vinárnu Templářských rytířů, kde se po 55 letech setkaly se třemi čejkovickými gratulanty,

Setkání tří gratulantů v roce 1992
M. Pavková, V. Hříza, L. Sýkorová

Návštěva vnuček T.G.M. v roce 1992

kteří jako děti byli v Lánech přát panu prezidentovi k jeho 87.narozeninám.

● V roce 1992 vzpomíná na dětská léta čejkovický rodák Josef Havlát:... „Jsem totiž jedním z účastníků Masarykovy návštěvy v Čejkovicích v roce 1924, kdy prezident zavítal na jižní Moravu. Jeho příjezd do Čejkovic byl pro celou obec velkým svátkem. Vesnice byla vyšňořena jako nikdy, všude prapory, květiny, slavobrány, před školou navršena tribuna. Banderium krojovaných šohajů vyjelo vstříc prezidentovu průvodu. Zazněly salvy z hmoždířů, jež odpaloval místní strážník. Pro naše dětské chápání bylo až neuvěřitelné, že tento „pohádkový“ hrdina, o němž

nám s nadšením vyprávěli naši učitelé, matky, rodiče - starý pán, který právě vystupuje z auta, na všechny se dobromyslně usmívá a kyne jim na pozdrav. Po slavnostních projevech, po prohlídce školy, templářské tvrze, domku, kde kdysi Masarykovi bydleli, usedl mezi své spolužáky v provizorním stolovém zařízení před školou. Byl zcela bezprostřední, otevřený, přirozený, přátelský, jako by odjakživa mezi ty Čejkovjáky patřil. Žertoval s nimi nenuceně, všichni mu tykali a oslovovali jej důvěrně „Tomášu“. Choval se k nim s velkou pozorností, laskavostí, s opravdovým upřímným demokratickým. Mezi nimi byli i někteří, k nimž měl bližší vztah. To jsem pochopil později. Byl to zvláště jeho spolužák Isidor Konečný. Isidor s Tomášem zažili mnoho chlapeckých rozverných kousků ve škole i při pastvě housat po vyučování. Jedním z nich byl pro oba silný zážitek v panské ořechové aleji, která se táhla od panského dvora za zámek směrem k mutěnické silnici. Tomáš tam tehdy zastupoval otce v roli panského hlídače a nedovolil svému spolužáku Isidorovi, aby si narážel panských ořechů. Ten však neposlechl, poodešel a na druhém konci aleje si přece jen na panských ořeších pochutnal. A když se po válce Tomáš stal prezidentem, Isidor mu pravidelně před Vánoce posílal do

Domek T.G. Masaryka s expozicí - rok 2018

Prahy pytel ořechů jako suvenýr na šťastná léta mládí. A Tomáš se dovedl revanšovat skutečně po prezidentku. Jak? To je opět mé svědectví pamětníka. Když jsem někdy za vánočního podvečera zamhouřil oči, často se mi v myslí vynořil výjev, který jsem v mládí zažil. Opět jsem viděl stařečka Isidora v dlouhém slováckém kožichu, jak se tajemně šourá po silnici z „dolního“ konce dědiny. Z dálky jsem pozoroval, že každému, koho potkal, něco podává. Když přišel ke mně, vyndal z kapsy záhadnou věčičku v celofánu a s rozzářenou tváří mně šeptal: „Šak si uždibni kúsek čokolády. To je od Tomáše. To je můj kamarád. Já mu na Vánoce dycky posílám pytel čejkovských ořechů a on mně zasej bedničku čokolády!“ A když se mi čokoláda začala v ústech rozpouštět a já pocítil příjemnou slast pamlsku, pochopil jsem zcela názorně a přesvědčivě, že ten Tomáš na Hradě je kamarád nejen stařečka Isidora, ale i ostatních Čejkovjáků, všech našich lidí.“

- V neděli 17.9.2017 se uskutečnilo slavnostní znovuotevření Masarykova domku s kulturním programem u příležitosti 80.výročí úmrtí T.G.Masaryka.

- Expozice, financovaná obcí, byla za spolupráce Masarykova muzea v Hodoníně po více než 25 letech inovována, posunuta směrem k modernějšímu pojetí, byla zájemci z řad občanů příznivě přijata. Expozice byla doplněna auditechnikou s možností promítání historických dokumentů. Vzhledem k deštivému počasí byl doprovodný kulturní program přesunut do sálu Orlovny. Na zdárném uspořádání tohoto projektu se podíleli členové Hnutí Brontosaurus, jejich příznivci, přispěla Obec Čejkovice a Nadace ČEZ, Český rozhlas Brno, místní i přespolní soubory a jednotlivci.

- Všichni v naší obci vědí, že naše Čejkovice jsou spojeny s dětstvím T.G.Masaryka. U příležitosti 168. výročí narození T.G.Masaryka 7.3.2018 byla do Hodonína pozvána právnička TGM, Charlota Kotíková – Poche. Jejím přáním bylo navštívit Čejkovice a zhlédnout expozici věnovanou jejímu pradědečkovi. Byla to velmi rychlá a nečekaná akce. Paní Kotíková-Poche, kromě jiného, hovořila o rodinných postojích jejího pradědečka a její zájem o expozici byl velmi milý.....“

- Taký jsme byli v květnu 2018 neslavně slavní. To když z důvodu stárí spadla střecha na Masarykově domku. Obec Čejkovice spolu s vlastníkem objektu Tělocvičnou jednotou Sokol Čejkovice a spolu s Jiho-moravským krajem sdružili finanční prostředky na opravu. Přistoupilo se ke zpevnění obvodové zdi železobetonovým věncem, vystavěny byly oba štíty, opraven komín, dány nové krovy, oplechování a nová taška.

Ch. Kotíková Poche a L. Pazderková - březen 2018

Domek T.G.M. - květen 2018

STŘECHA DOMKU TGM V ČEJKOVICÍCH

Rekonstrukce střechy domku TGM byla dokončena v říjnu 2018

Investor: Tělocvičná jednotka Sokol Čejkovice

Finanční náklad: 603 880 Kč

PROJEKT PODPŮRIL JIHO-MORAVSKÝ KRAJ DOTACÍ 350 000 Kč

Obec Čejkovice podpořila projekt dotací 150 000 Kč

a návratnou finanční výpomocí 103 880 Kč

MJR. METODĚJ MARTINEC VE SLUŽBÁCH TGM

Tři legionáři, mjr. M. Martinec drží prezidentskou standardu - rok 1936

Doposud jsme se mohli na různých místech dočíst o osobě mjr. Metoděje Martince jen pár informací, které souvisely především s jeho iniciativou zajistit finanční prostředky na druhou sochu T.G.Masaryka, která měla po válce znovu připomenout sounáležitost prvního prezidenta s naší obcí. Osoba mjr. Metoděje Martince se objevovala také ve vzpomínkách čejkovických občanů, kteří na T.G.Masaryka zavzpomínali při různých příležitostech. Stále však životní osud mjr. Metoděje Martince zůstával neznámým.

V roce 2022 se do zajímavé historie Čejkovic zhloubal Ing. Vít Hříba, jehož předci z Čejkovic pocházeli. Kromě jiných zajímavostí, souvislostí a informací se mu po pracném a důkladném průzkumu mezi svými přáteli v Čejkovicích i mimo ně podařilo objevit potomky mjr. Metoděje Martince, dokumenty, fotografie a vzpomínky z jeho pozůstalosti. Malou částí všech získaných informací a zajímavostí o osobě mjr. Metoděje Martince, které Ing. Vít Hříba získal, je doplněno nové vydání této brožury.

K poodhalení životní historie našeho čejkovického rodáka mjr. Metoděje Martince přivedla náš čejkovický badatelský tým vzpomínka Libuše Sýkorové, roz. Pazderkové (1926), v návaznosti na její účast v čejkovické delegaci v Lánech u prezidenta TGM v roce 1937. Libuše Sýkorová z č. 503, dcera bývalého ruského legionáře, vlastence a pro Čejkovice významného Sokola Vavřince Pazderky, který byl dětským soused a celoživotní kamarád Metoděje Martince, už před lety vzpomínala:

„Dodnes mám uschovanou knížku „HOVORY S TGM“, kterou mně dal mjr. M. Martinec s tímto věnováním - Ani před ním, ani po něm, nebude takového Čechoslováka.“

Prvním naším krokem v hledání bylo zjistit, ze které místní linie Martinců v Čejkovicích hledaný Metoděj pocházel. Do tohoto pátrání byl zapojen celý náš tým, vč. externích spolupracovníků, jako byl Josef Michalica z Prušánek a Miloslava Jančová, roz. Holomáčová z Prahy, rodačka z Čejkovic. Vzhledem k častému příjmení „Martinec“, bylo tipů několik. Jediný správný odpovídající věkem byl ze sčítacích operátů Metoděj nar. 30.6.1894 z domu č. 147 Na Městečku. Jeho otec byl Matěj Martinec (1867), syn půllánka z domu č. 21 naproti kostela, a matka byla Marie, roz. Stávková (1873), původem z domu č. 158, dcera známého Fr. Stávka (1848), který chodil s Tomášem Masarykem na piaristickou reálku v Hustopečích.

Stařečci Stávkovi v roce 1910,
kdy je navštívil 60. letý TGM

Fr. Stávek měl jednoho syna Petra, jenž padl v r. 1916, a tři dcery, které se všechny provdaly na dohled od svého rodného domu - Majdalena se provdala za Jos. Stávka na č. 22, Františka za Josefa Otáhala na č. 19 a Marie za Matěje Martince na č. 21

Je pro nás záhadou, proč se „náš Metoděj“ (1894) nenarodil na č. 21, když svatba jeho rodičů byla v r. 1893 na č. 21.

O dědovi Metoděje, taky Matěji Martincovi na č. 21, bylo známo, že byl bohatý sedlák, jak o něm píše spisovatel Jan Herben v knize Ze třetího do čtvrtého pokolení, že patřil mezi výkvět kraje. Jistě významně pomohl svému synovi Matěji k domu na č. 147, kdy se tento hned po svatbě stává čtvrtlánkem.

Mladomanželé Martincovi měli na č. 147 hned v prvním roce čeledína Jana Nováka z Karlova a služebnou

Maminka M. Martince Marie, roz Stávková z č. 158

Otec M. Martince Matěj jako 18. letý

Student M. Martinec - Qarta (1930)

M. Martinec - abiturient (1911)

Foto ze 4. tř. v Čejkovicích věnoval M. Martincovi uč. Vilém Rosendorfský (školák M. Martinec - sedící 6. zleva)

Anežku Komináckou z Čejkovic - tedy žádní chudáci. Za dalších 5 roků se zde po Metodějovi rodičům narodila dceruška Růžena. V roce 1910, kdy bylo sčítání obyvatel, se nám rodina Martincova i s dětmi Metodějem a Růžou z Čejkovic někam vytratila a dům č. 147 je prodán.

Po několika měsících pátrání jsme na základě policejního hlášení v Praze objevili tuto rodinu dne 5.5.1904 na č. 946 v městské části Praha - Žižkov. Živitel Matěj Martinec je uveden jako zaměstnanec C.K. dráhy, syn Metoděj, student žižkovské realky a později jeho sestra, studující na měšťance.

Bylo pro nás a dodnes je velkou neznámou, proč dobře situovaný láník opustí s dětmi rodné Čejkovice a nechá se zaměstnat v Praze u železniční C.K.dráhy.

Vysvětlením snad může pro nás být vzpomínka středoškolského profesora a filosofa Dominika Pecky (1895) z bednářské rodiny č. 74, na což nás upozornil prof. MUDr. Augustin Svoboda. Prof. Dominik Pecka vzpomíná: „Učitel Vilém Rosendorfský - nadaných žáků si všiml zvláště i mimo vyučování. Někteří jsme k němu chodili i na hodiny němčiny. Kromě mne to byl syn hostinského Vláďa Pavlík, dcera kupce Lidka Opluštilová a Metud Martinec. Ty vybrané určil ke studiu a dohodl se o tom s našimi rodiči.“

Následují osobní vzpomínky mj. Metoděje Martince, jak jsme je na Vánoce 2023 našli v jeho pozůstalosti u vnučky Olgy Pudilové, roz. Francové, a vnuka Ing. Miroslava France.

VZPOMÍNKY NA PRVNÍ SVĚTOVOU VÁLKU 1914 - 1918

V roce 1914 jako 20 letý po vypuknutí I. světové války jsem v červenci nastoupil službu u myslivců Kaiserjaegrů - v Hall in Tirol. Po Vánocích jsem byl přeložen k polnímu pluku č. 102 do Benešova. Zde jsem absolvoval důstojnickou školu a v květnu 1915 jsme jeli na ruskou frontu do Karpat.

Zde v Karpatech po dvou měsících jsem byl raněn a odsunut do zázemí, a to do nemocnice v Budapešti, a nakonec do Hodonína, kde jsme

byli ubytováni v uměleckém domě. O této anabázi pojednává knížka prof. Dr. Fr. Loubala „Z rakouské fronty“, kde je popisováno naše společné tažení až do našeho zranění.

Jako 22 letý v roce 1916 jsem se opět ocitl u Kaiserjaegrů, s kterými jsem byl na italské frontě v Dolomitech, zde jsme dva dny z údolí vystupovali na Sasso di Mezzodi 1882 m vysoko. Zde byl jen sníh a načervenalé skalní dolomitické skály, nikde ani

Foto z roku 1916 jako lajtnant - (česky poručík)

Foto - kpt. Dr. Ljudožit Pivko

živáčka, ani strom nebo kleč. Nad námi na západ trčela nejvyšší kupa Dolomit Marmolata, vysoká 3343 metry. Byla to nádherná alpská scenerie s dalekými výhledy. Přes den krásná sluneční pohoda, v noci sněžilo. Taliáni byli asi 2 km daleko a k žádným bojům nedošlo, poněvadž v tom těžkém terénu s proláklínami nešlo ani na lyžích se pohybovat. Do pomyslné bojové linie se chodilo tunelem ve sněhu. Byli jsme ubytováni po různých barácích za jednotlivými skalními útesy. V únoru jsme museli štellung vyklidit pro nebezpečí lavin, které by nás smetly a zasypaly, jak se už stalo na stanici „Fassungstelle“, aneb telefonistům ve štellungu. Sestoupili jsme do údolí Val di Fasse a přemístili se na planinu Sette Comuni. Všude už začínalo jaro a my zaútočili směrem na Arsiero a Asiago. U posledního výběžku Apl nás Taliáni zastavili na kopci Folgarii, kde jsem byl raněn, Steinschlag do hlavy a Steckschuss do paže – léčil jsem to v Brně.

Po vyléčení na podzim jsem zase přišel ke 102. pěš. pluku, ne do Benešova, ale do Békéscaby v Uhrách, kam byl pluk z trestu přeložen. Bylo to velké slovenské město – dědina. Ještě ten podzim jsme odjeli k pluku na italskou frontu na Val Pianu. V údolí Calamento přišel rozkaz, aby jeden z důstojníků převzal velení nad bosňáckou Marschkompanií, která se nemohla dorozumět s jejím velitelem npor. Marossim. Los padl na mne. Pobyl jsem s marškou asi půl roku v zázemí, než jsem se dostal do štellungu Bosňáků napříč údolí Val di Sugano podél potoka Maso u Carzana. Tam už probíhala tajná operace Slovinců kpt. Ljudožita Pivky, který chtěl pomoci Italů odříznout celý jižní cíp Tyrol i s 11. C. a K. armádou v síle 200.000 mužů a 2000 děl. Zapadl jsem za ohromného nadšení mezi „spiklence“, a nebýt toho, že se na mne svalil v potoce Maso při koupání balvan, který mně ošklivě rozmačkal malík u pravé ruky, dostal bych se jistě do Itálie jako druží, pak z nich byli legionáři, kteří přešli do Itálie po nezdařeném průlomu Italů. Ztroskotáním akce byli vinni hlavně dva italské generály, a to gen. Etna a gen. Zinconi.

Ještě před průlomem fronty jsem musel s rozmačkaným malíkem do nemocnice v Levicu, a když nastalo rakouské vyšetřování, prošel jsem polním soudem, pak armádním a nakonec k nejvyššímu ve Vídni. Celou dobu mně hrozil trest smrti a jen šťastnou náhodou byli jsme vyšetřováni krajanem voj. auditorem Dr. Maděříčem a před koncem roku 1918 nás z obvinění tzv. „vysekal“.

MOJE MÍROVÁ VOJNA

Jako důstojník, jemuž hrozil trest smrti, jsem prošel 1. světovou válkou, a to od začátku až do jejího konce. V důsledku poranění malíčku na pravé ruce jsem byl hospitalizován ve vojenské nemocnici, takže jsem nestihl odejít se svými spolubojovníky do italského zajetí.

V nemocnici jsem byl zatčen, prošel polním soudem a až do konce války jsem byl arestován. V důsledku toho mně nebyl přiznán statut italského legionáře.

Za zásluhy o protirakouskou vzpouru na italské frontě nebyl problém se dobrovolně zapojit do budování nové armády ČSR.

Ve svých 25 letech v roce 1919 jsem v květnu naručoval, v té době se obsazovalo Slovensko a v Trenčíně se stavěl 17. pěší pluk. S krátkou pauzou v Břežně u Ústí nad Labem se nová Republika dostala do varu. Maďaři nám vypověděli válku, chtěli zpět Slovensko, ale museli pod naším tlakem ustoupit. Na základě rozkazu bývalého vojáka cizinecké legie gen. Šnejdárka se 17. pěším plukem, 1. dělostřeleckou baterií a 1. jezdeckou eskadronou jsme protáhli údolí Hronu až k jeho prameni. Přešli jsme Nízké Tatry přes Čertovici až do Pováží, užili jsme si krásy přírody a dědinského folklóru, kdy staří Dětvani ještě nosili copánky kolem uší.

V nádherném civilizaci nedotčeném, krásném Slovensku jsme zažili šestitýdenní idylu, kdy jsem velěl rotě na polských hranicích v sedmi polních strážích v jednotlivých dědinách u St. Lubovně, aby nám Poláci nezabrali Spiš.

Po kompletním obsazení Slovenska se pluk stáhl do posádky v Trenčíně a s detašovaným praporem jsem sloužil i v Hlohovci, s rotou řadu zimních měsíců v roce 1921 v Trakovicích a v létě roku 1922 na asistenci v Tarnoku a pak zpět dlouhodobě zase v Trenčíně.

Jako 30 - letý nadporučík jsem se v roce 1924 oženil s mojí snoubenkou Blaženou, se kterou jsem se seznámil v Praze na jednom bále. V té době byla veliká bytová nouze, ale přesto se nám podařilo v Orechově pronajmout na 3 roky hezký domek. Hned v prvním roce v létě 4. srpna přišla taková povodeň, že ji nepamatovali ani ti nejstarší starousedlíci. Všechny domky pod námi rozvodněný Váh strhl, jen náš nad mostem, i když do něj voda narážela, to ustál. Radosnou podzimní událostí pro nás v Trenčíně bylo narození naší Evičky.

V roce 1928 jsem byl přeložen k 6. pěší divizi v Brně jako tělovýchovný důstojník.

M. Martinec - květační kurz 1920

Velitel 3. pěší roty v Hlohovci v r. 1922

mrj. M. Martinec a kůň Chios

Už jako štáb. kapitán sloužící v Brně jsem byl v roce 1931 převelen k 43. pěš. pluku se sídlem na Špilberku. Na podzim roku 1933 byl jsem vysvobozen od té komisioní vojny u pluku a přeložen k Hradní strážci do Prahy. Myslím, že mě tehdy do této pozice „potlačil“ můj bývalý kamarád a spolubojovník z ruské fronty v Karpatech, Prof. a poslanec Dr. František Loubal.

Byl to veliký přelom v mém životě. Ve starém Španělsku prý platilo: „Chceš-li se mít na světě dobře – zvol církev, dvůr, anebo moře“. Nu já jsem si zvolil nejen republikánský dvůr, ale byl jsem jak u vidění, nejen službou, ale i věcmi kolem.

Hradčany, audience, denně plno návštěvníků dychtivých vidět místa, kudy kráčely dějiny národa. Mne osobně blažilo, že konám službu u I. prezidenta TGM, našeho krajanu z Čekovic. Nedocenil jsem ani naše zájezdy komandýrky v Lánech, Topolčiankách, Židlochovicích a později v Sezimově Ústí u prezidenta Edvarda Beneše.

Nemám dnes žádné vzpomínky na to, proč jsem se nehlásil hned po službě na Slovensku k Hradní strážci jako ruský legionář. Byl by ten náš život docela jinak vypadal, zejména náš životní finiš s ohledem na stáří.

V roce 1938 ve svých 44 letech jsem byl záladně přeložen do Šumperka, ale to již začalo dějství s Hitlerem, byla všeobecná mobilizace. Na jaře roku 1939 jsem se nechal superarbitrovat do penze. A hned v dubnu se začal stavět náš velký dům na 3. baterii, který se postavil přesně za 1 rok a kde jsme později měli až 6 nájemníků.

Po II. sv. válce jsem hned nastoupil zpět do armády na hlavní štáb jako pobočník velitele pěchoty gen. Hoška. V 55 letech v roce 1949 jsem odešel do řadného důchodu a v roce 1951 ve svých 57 letech jsem byl na příkaz zetě Klementa Gottwalda gen. Čepičky vystěhován se svou rodinou z vlastního domu na periferii Prahy.

MJR. METODĚJ MARTINEC U HRADNÍ STRÁŽE

Na podzim roku 1933 jsem byl přeložen k Hradní strážci do Prahy. Byl to přelom v mém životě. Z Brna, kde jsem žil jen doma, v kasárnách na Špilberku, anebo na cvičišti na Kamenném vrchu, ocitl jsem se v ovzduší hradu, kudy kráčely dějiny našeho národa a byl tam prezidentem TGM. Byl to můj krajan z Čekovic, které mu daly mnoho podnětů do života a byly jeho dětským domovem, na který rád vzpomínal ve stáří.

Snažil jsem se fotkami zachytit život u hradní strážce, hlavně ze služby, střídání stráží, které bývalo v neděli slavnostní s hudbou a přihlíželo mu na I. nádvoří hradu mnoho návštěvníků domácích i cizích turistů.

Viděli jsme četné zájezdy a srazy různých organizací, které v posvátné úctě procházely hradem, aby si prohlédly naše nejpamátnější místa našich dějin. Přijetí velvyslanců cizích států prezidentem bylo též uvítáno slavnostním nástupem hradní strážce s praporem a v Matyášově bráně u vchodu do reprezentačních místností státu stála čestná stráž dvou gardistů.

Služba na jednotlivých stanovištích byla velmi zajímavá pozorováním procházejícího lidu a v zahradě na Valech měl strážný ve dne i v noci pohled na královskou Prahu jako na dlaní. V noci pak osvětlení a zvláštní podívaná na město i jeho ruch činily službu velmi romantickou.

V letních sídlech prezidenta, tj. v Lánech, Topolčiankách, anebo Židlochovicích, byl jsem též s četou. V Lánech jsem byl asi 5x vždy na měsíc a mám na ně, respektive zámek, naše kasárna a službu ty nejkrásnější vzpomínky. Hned na I. výjezdu byl jsem představen panu prezidentovi jako jeho krajan. Byl jsem zde též na obědě ještě s praporčíkem Rutarem, ale to bylo až v roce 1934.

V neděli 4. března 1934 v dopoledních hodinách byl v Lánech sraz středočeské hasičské župy a kolem 11. hod. prošel lánským parkem hasičský průvod, aby vzdal hold panu prezidentovi, který stál na schodech před jižním portálem zámku. Ještě než přišel průvod a pan prezident vycházel z portálu, upozornil ho Dr. Ledvína, že se mu bude hlásit důstojník hradní strážce, který je jeho krajanem. Když jsem se ohlásil jako velitel čtyř hradní strážce v Lánech, pan prezident se zahleděl přes ty lánské lesy směrem k Moravě a povídá: „TOŽ VIDÍTE, JAK TO V TOM SVĚTĚ CHODÍ“ a odmlčel se. Tužil jsem, že jeho myšlenky zaletěly do moravské dědiny Čekovic, kde před 75 lety běhal jako chlapec kol zámku, v hobůrce, u zvonice a rybníků s ostatní mládeží v jejich dětských hrách.

Po odmlčení vyptal se mě na některé věci z rodného kraje, ale už přicházel jásající průvod a deputace hasičů se postavila kol pana prezidenta. Po skončení průvodu se pan prezident odebral k obecnstvu u zámku a vyptával se na různé věci.

Dr. Ledvína mně vzkázal, že mám i s prap. Rutarem přijít k obědu, přišli jsme spolu ve 13 hodin a bylo nás kolem velkého stolu deset i s TGM. Dále zde byli brí Čapkové, pí Čapková s Alenou, Dr. Alice Masaryková, Dr. Gašparíková, Dr. Ledvína a my dva. Hovor se stočil po chvíli na čekovický kraj, víno, jak TGM jako student šel z Brna pěšky domů na prázdniny a jiné.

Po obědě se šlo na černou kávu do haly, kde v krbu hořel oheň, kol kterého jsme se sesedli a hovor běžel dále o čekovském zámku, dědinách Poddvorově, Čejci a rakousko pruské vojny r. 1866. Mluvílo se o výměnkářích, kosárku, a když Čapek se zmiňoval, že pan prezident slaví popozítří 83. narozeniny, připomněl jsem, že to skoro zní nepravdivě, když má pan prezident na vitrině připjatý kosárek s voničkou, odznak to mladé čekovské chasy, který nosili chlapi na šmukovém klobouku. Všichni se tomu i s prezidentem zasmáli. Tehdy byl TGM ještě plně zdravý, takže mohl na pátečních hovorech u Čapků, kde byli vždy politicko, hospodářsko, vědeckého a uměleckého světa shromáždění, při hovoru o svém zdraví, v žertu říci: „Mně nic neschází a myslím, že parlament bude muset odhlasovat, abych zemřel“.

Beseda u krbu s hořícími poleny trvala až do 15 hodin. Nato jsme se rozešli a bratří Čapkové jeli na vyjížďku do křivoklátských lesů.

Přišel jsem od oběda – hlavu plnou dojmů – poněvadž mne ani ve snu nenapadlo, že budu někdy

hovořit s TGM. Můj šařeček (dědeček) z matčiny strany se mne často ptal, když jsem jako student jezdil k němu na prázdniny, zda jsem už viděl pana prezidenta. Oni spolu studovali v I. ročníku německé piaristické reálky v Hustopečích, kdy se jejich cesty rozešly. TGM šel studovat na gymnázium do Brna a pak do Vídně.

Můj šařeček, František Stávek (1848), o dva roky starší než T.G.M., se po studiích vrátil do Čekovic, kde hospodařil.

Po studiích se TGM poprvé objevil v Čekovicích u Stávků v roce 1910, když fotograficky dokumentoval své dětství v Mutěnicích, spolu se spolužákem Františkem tehdy strávil v Čekovicích přes dvě hodiny.

POSLEDNÍ NÁVŠTĚVA 15. LEDNA 1937

„Toho dne dopoledne překvapilo mne, když Dr. Alice Masaryková telefonovala do Prahy, abych přijel - budu-li mít volno - do Lán... , že otci předčítá ze živé kroniky Slovácka od Jana Herbena Do třetího a čtvrtého pokolení. A otec by si rád popovídal o našem kraji...

Jako každý smrtelník na konci svého životní dráhy vzpomínal i on na dny své mladosti, na ty čarovné dny svého mládí, na celý kraj, jeho lid a zvyky té čejkovské dědiny, kde prožil mládí.

„Můj vlastní domov - to byly Čejkovice“, říkával prezident TGM.

Přijel jsem tehdy do Lán, poobědval s tajemníkem Dr. Šenkem, který mne zavedl nahoru do předpokoje prezidentovy pracovny, kde se TGM nejvíce zdržoval.

Tam už čekala Dr. Alice Masaryková s panem prezidentem, který mně s úsměvem podával ruku. Řekl jsem mu, jakou mám radost, když můžu s ním zase po třech letech vzpomínat na náš kraj, zejména, když čte Herbenovu kroniku. Ptal jsem se co mu právě Dr. Alice předčítala a já začal pak vzpomínat na slovácká pole - odměrky, padělky, díly s turkyňů, vinohrady a úlehlami, kde ještě za jeho dob pásávali chlapci v noci koně, aby ráno jeli domů... „ALE TEĎ UŽ JE TAM NEPASOU?“ ptá se živě prezident. Měl rád koně jako každý Slovák.

Mluvílo se o rybníku Bezedníku, větráčích (větrné mlýny), presůzích (sklepy na víno), Bařině- to byla

Čestná stráž u rakve prezidenta Osvoboditele v Plečnikově síni dne 20.9.1937, mjr. Metoděj Martinec - uprostřed v ruské legionářské uniformě

stráž újezda nad jejich domkem, kde bydleli Masarykovi. Dále různé veselé historky o lidech z kostela, hospody i soukromého života, kde měli čejkovské zvláštnosti jako burčák, grůl, dýňová jádra, čepák, dandule, křivák, turkyň (kukuřice) a jiné a j....

Přišla řeč i na hody o čejkovském stárečku, který nedržel na pořádek a chasa o něm posměšně zpívala:... „a ten čejkovský stárek tuřahuřatudliřa - on nedrží na pořádek, tuřahuřatudliřa... Stárek byl vždy volen chasou před hody, jako vedoucí všech zábav a jejich podniků na příští období, až zase do příštích hodů. Bylo to veliké vyznamenání pro něho i jeho děvče „stárku“, ba i jeho rodinu. Ještě po 10, 20 letech, když se vzpomínalo na nějakou událost na dědině říkalo se... „to bylo tehdy, když byl stárkem MIKULICA“...

V hody, které trvaly tři dny - tancovalo se venku u máje docházelo často k bitkám o kosárky - o čest, hlavně s přespolní chasou - až někdy i „krýv“ crčela.

Vzpomněl jsem TGM i ty starodávné písničky chasy, kdykoliv mělo dojít k bitce s přespolními - jak i Jan Herben o ní píše - byla to válečná píseň, vždyť šlo o čest chasy...

„EJ TY ČEJKOVSKÝ STÁREČKU, BUĎ VESELÝ , NEBOJ SE RÁNY UDERENÍ, BUDEŠ-LI SE BÁT, BUDEME UHÝBAT A BUDEME ZAHANBENI...“

Když jsem ukončil, říkám starému pánovi, že měl i on to heslo čejkovské chasy v krvi -neuhýbat, když šlo o čest národa, a národ pod jeho vedením taky nebyl nikdy zahanben... (ať to byl Friedjungův pro-

ces, velezrádný proces se 40 Chorvaty, Hilsneriáda, Rukopisy a jiné...)

Prezidentovi oči zajiskřily - jistě myslel na všechny boje, které mu bylo během života podstoupit - dlouze se na mně podíval a pomalu se ptá:

„A tož naši vojáci budou se taky bít...?“

Přiznávám, že jsem tuto otázku neočekával, teprve později mně došlo, proč mně TGM tuto otázku dal. Hned po vydání knihy Hitlera „Mein Kampf“ musela Dr. Alice otci předčítat z této knihy a TGM už tehdy vytušil, že Hitler nám nedá pokoje a že bude válka...

„A tož naši vojáci budou se taky bít...? - já jsem pohotově odpověděl: „Můžete, pane prezidente, důvěřovat, že se armáda bude bít.“ A jak jsme zklamali! Možná se tehdy TGM i v hrobě obracel.

Besedovali jsme dobrou hodinu a rozloučil jsem se s prezidentem Osvoboditelem, přál mu hodně zdraví, připomínáje vzkaz, který mu posílá jeho bývalý o rok starší spolužák Grégr: „Řekni panu prezidentovi, až ho uvidíš, aby se držel, že už jsme jenom tři naživu.“ Starý pán TGM, filosof, státník se usmívá a viděl jsem v jeho tváři a očích, jak ho dojaly vzpomínky na bezstarostné veselé mládí v Čejkovicích.

Tiše mi odpovídá „GRACIAS“, podává mi ruku a odchází, abych ho již neviděl. Byl jsem z vojáků, myslím poslední, který s ním osobně mluvil.

POUŽITÉ PRAMENY

- Čejkovice za mládí Masarykova – dr.Vlasta Fialová
- Hovory s T.G. Masarykem – Karel Čapek
- TGM a jeho rodný kraj - R. Šoupal
- Moravské noviny č.13/1990
- Malovaný kraj č.1/1990
- Naše práce roč. 1937
- Kronika Čejkovic
- Zápisky Karla Hlineckého
- Archiv Národního muzea, Hradní fotoarchiv
- Fotoarchiv obce Čejkovice
- Vzpomínky pamětníků
- Zápisky mjr. Metoděje Martince – zpracoval Ing. Vít Hřiba

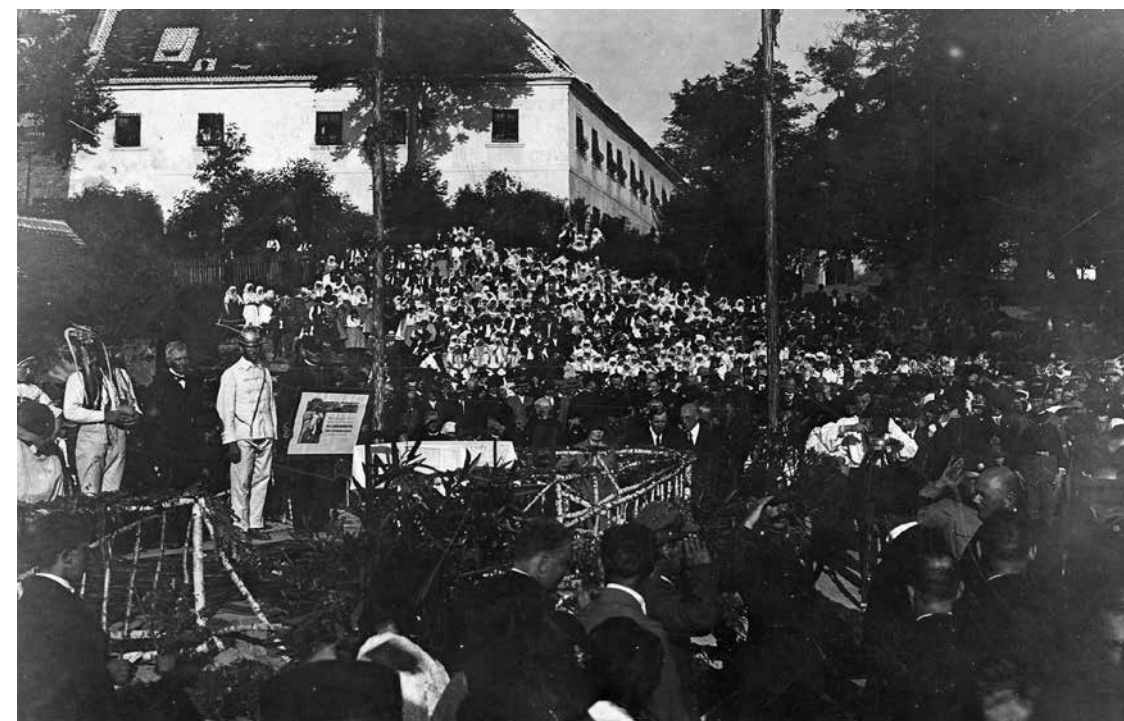
SEZNAM FOTOGRAFIÍ

- str. 1, 7, 9 – Fotoarchiv obce
- str. 10 – Archiv NM, Hradní fotoarchiv – HF 0446a, HF 0446b, HF 2965
- str. 11 – Archiv NM, Hradní fotoarchiv – HF 2967
- str. 13, 15, 19, 20 – Fotoarchiv obce
- str. 24 – Archiv NM, Hradní fotoarchiv – HF 2968
- str. 26 - 29 – Fotoarchiv obce
- str. 30 – 39 – Fotoarchiv rodiny mjr. M. Martince
- str. 40 – Fotoarchiv obce, Archiv NM, Hradní fotoarchiv HF 2964

Na obálce brožury je fotografie T.G.Masaryka, kdy je vítán chlebem a solí čejkovickým krojovaným párem – Marií Pazderkovou (1905) a Karlem Opluštěm (1899). Fotografie byla vytištěna na pohlednicích a známa po celé ČR. Mezi znalci života T.G.Masaryka se tradovalo, že na této momentce je zachycen s jeho nešťastnějším úsměvem.

Po slavnostním uvítání pobesedoval v zahradě tělocvičny před školou se svými spolužáky. Vedle p. prezidenta sedí spolužačka L. Hřibová, vedle Tomáš Oborný a z boku T. Hycl, bývalý náš starosta. Za ním stojí F.Kopřiva. Za prezidentem stojí P.Zemánek a v rohu stolu T.Opluštěl.

Pohled na tribunu a zámek v Čejkovicích

VYDALA OBEC ČEJKOVICE

- 2024 -
zpracovala Marie Ritterová
náklad 700 kusů
Tisk Tiskárna Lelka Dolní Bojanovice

